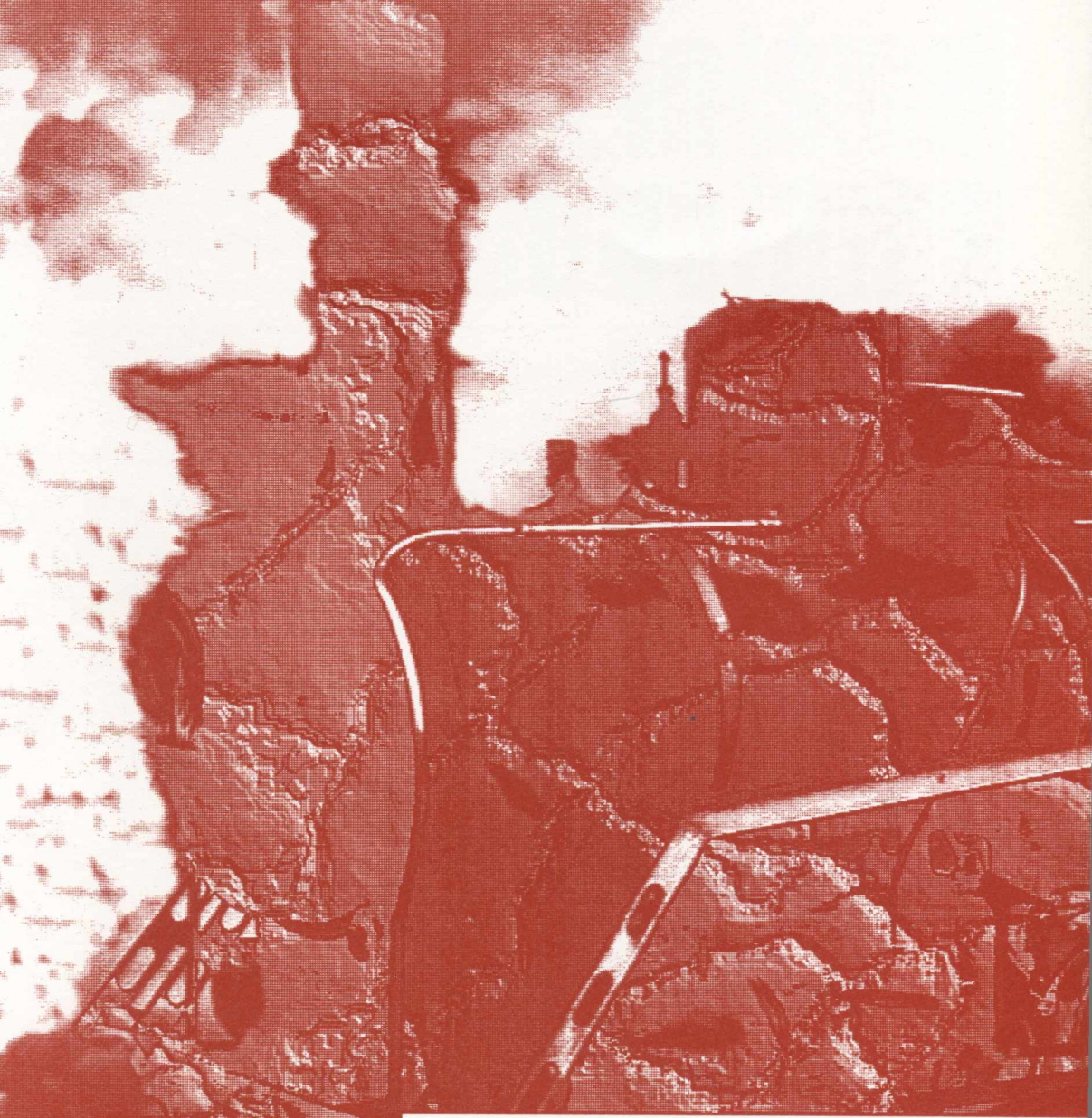

**laiškas
lietuviams**

BIRŽELIS 1998 JUNE

TĖVAS IR TĖVYNĖ	181	Algirdas Paliokas SJ
INKAI AUTOBUSE	185	Antanas Saulaitis SJ
ABEJINGUMAS IR JO PASEKMĖS	187	Antanas Marčiulaitis
KAIP ŽIŪRĖTI Į LIETUVOS ATEITĮ	192	Indrė Bartašiūnienė
PASAULIO IR KRIKŠČIONYBĖS VIZIJA	196	Kun. Petras Linkevičius
PAGUNDOS IR MALDA	199	Chiara Lubich
LIETUVOS ATEITIS	200	Vilma Grabauskaitė
SANTUOKA IR ŠEIMA	203	Rita Maleiškienė
ĮVAIRYBĖS	207	Viktoras Jautokas
ATGARSIAI	209	
KNYGOS	210	Red.
DAR APIE TARPTAUTINIUS ŽODŽIUS	211	Arvydas Barzdukas
TĖVYNĖJE	212	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	215	Red.
TRUMPAI	216	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas dail. Algirdo Griškevičiaus tapybos nuotraukomis.

Viršelis ir skyrių vinjetės– Ričardo Spitrio.

Lietuviškas raidynas–Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (LETTERS TO LITHUANIANS) (USPS 301-540) is published monthly except bimonthly July/August, for \$20.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Periodicals postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098.

Laiškai lietuviams

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1998 / BIRŽELIS – JUNE / VOL. XLIX, NO. 6

TĖVAS IR TĖVYNĖ

Novelė

Algirdas Paliokas, SJ

Kartą, jau eidamas miegoti, praėjau pro tavo lovą. Mėnulio šviesoje ryškiai bolavo tavo veidas ir ranka, išlindusi iš po apkloto, buvo nusvirusi žemyn. Aš stabtelėjau ir man dingtelėjo: žmoguje du dalykai svarbiausi – mintis ir veiksmas, galva ir ranka. Maža tavo galvelė, mano sūnau, o kiek daug ji talpina. Koks tu imlus esi visada, o ypač kai pasakoju apie augančią ir judančią mūsų žemės įvairovę. Tu nori viską suprasti. Kartais ir man sunku į visus tavo "kodėl" atsakyti. O kaip tau buvo nuostabu, kad gyvuliai supranta žmones, kad jų nereikia bijoti, tik reikia mokėti su jais elgtis ir kalbėtis. Tu pats pasakojai savo atradimą, kad mūsų Sargis ramiai klausosi, kai tu jam kalbi ir labai kantriai laukia kol baigsi, o tada jau jis kalba, savo džiaugsmą išreikšdamas šokinėjimu, amšėjimu ir lakstymu. Kai tik pamato, kad ruošiesi

Kristus

Jadvyga Paukštienė

neuiti, tave apkabina savo priekinėmis kojomis. Tu jau supratai, kad gyvuliai jaučia tavo vidinę nuostatą jų atžvilgiu. Jeigu tik ji gera, ir jie bus tau geri. Pameni, anksčiau tu žaisdavai su vabalėliais, užtvėrdamas jiems kelią ar kitaip skaudindamas. O dabar jau supratai, kad gyvybė brangi ne tik žmogui, bet ir mažiausiam sutvėrimėliui, net augalui, gėlei ar žolei. Tu jau viską Dievo kūrinijoje pradėjai gerbti ir globoti. Juk viskas Kūrėjui priklauso. Žmogus gali naudotis kūrinija, bet tik tada, kai tikrai reikia. Tu jau žinai dar daugiau: tavo protas, rankos ir tu visas Dievo ir Dievui sutvertas, o mylėti žmones, žemę ir visa, kas žemėje, yra svarbiau už viską. Tad aš tavim džiaugiuosiu ir didžiuojuosi, mano sūnau. Tu amžiumi dar mažas, o dvasia jau didelis.

Taigi miegok ramiai, mano, sūnau. Tegu gerasis angelas sapno sparnais nuneš tave į rojus sodus. Ir viską viską ten įsidėmėk, kad vėliau galėtum rojų kurti savo ūkyje ir savo aplinkoje. Tau dabar tik septyneri, bet užaugs greitai ir paveldėsi šį ūkį, ir jokia galybė jo iš tavęs neatims.

Praėjo penkeri metai. Kartą turėjau visai dienai išvykti. Iš vakaro išskaičiavau sūnui visus rytdienos darbus. Grįžęs matau, kad kai kas tik įpusėta, kai kas nė nepradėta. Pasišaukiau sūnų. Pasirodo, nieko nepamiršęs, bet nesuspėjęs. Klausiu kodėl. Jis tylėjo, paskui pradėjo timčioti lūpas ir tyliai tarė: "Tėveli, juk aš dar tik vaikas". Aš žiūrėjau, žiūrėjau į jį, mano griežtumo neliko nė pėdsako, šypsojau sau ir tylėjau. Nesulaukęs pamokymų tęsimo ir jis pakėlė galvą: "Atleisk sūnau, aš šitai kaip tik ir buvau pamiršęs. Mano mintyse tu jau šaunus jaunuolis. Aš jau matau, kaip tu tobolini mūsų ūkį, įsitaishai naujas mašinas. Tau bus ir dirbti lengviau, ir gyventi lengviau, ir pajamos bus didesnės. Ar vykdysi mano planus?"

– Taip, tėve, – kareiviškai atsakė sūnus.

– Ar eisi ginti Tėvynę, kai reikės?

– Tėveli, juk tu man tiek daug pasakojai apie lietuvių kovas už laisvę, apie mūsų didvyrius, apie jūsų pulko savanorių žygius, pasiaukojimą ir meilę Tėvynei. Tėvynė man tokia pat brangi kaip žemė maitintoja, kaip mūsų šeima, kaip mano gyvybė.

– Aš džiaugiuosi ir didžiuojuosi tavim, mano sūnau. O dabar gali bėgti maudytis.

– Tėveli, aš noriu padėti, dviese bus greičiau.

Sekanti diena buvo sunki, tikriausiai dėl sapno. Vos tik užmigęs, išgirdau kraupiu balsu tariamus žodžius: "Klestintys ūkiai... cha, cha, cha. Tėvynės meilė, laisvė... cha, cha, cha". Tas mefistofeliškas balsas išjuokė visa, kas brangu ir šventa. Galiausiai pasirodė velnias, raudonas velnias. Tikriausiai ne iš pragaro, nes juk pragaro velniai turi būti juodi. Bet jau tas baisus balsas ir patyčios... Brrr... dar dabar šiurpuliai pereina kūnu, tai prisiminus. O jo raudona spalva buvo tikrų tikriausia kraujo spalva. Išižiūrėjau, jo gaurai buvo šlapi ir sulipę, ir kai pasipurtė, į visas puses tiškō kraujo lašai. Man dingtelėjo: juk jis maudėsi kraujyje.

Praėjo dar penkeri metai. Pasakoja sūnus.

Lageris šventė Spalio revoliucijos eilines metines. Kaliniams tereikėjo vien poilsio, poilsio ir duonos. Vergiškas darbas, daugiau negu silpnas maistas išsekindavo visas jėgų atsargas. Buvo taip sunku, kad kartais norėjosi, jog Dievas greičiau pasišauktų. Sėdėjome su tėvu besibaigiančios vasaros saulėje ir kaip visada kalbėjome apie Lietuvą. Tėvas jau nesitikėjo grįžtas, todėl man ne kartą buvo kartojęs savo norus ir troškimus. Aš tai pavadinau meilės Lietuvai testamentu. Mane vis mokė nepasiduoti neapykantai ir vis tikino, kad pergalė priklauso tai tautai, kurios dvasia kilnesnė, stipresnė.

Tačiau dažniausiai sėdėdavome tylėdami. Tėvo artumoje ši tyla man tapdavo kalbančia tyla. Atmintyje išskildavo praeities vaizdas ir tėvo žodžiai. Dvidešimtojo amžiaus

vergai mokėjo branginti visa, kas šviesu, gera ir tauru. Nors ir dažnai besikartojantys prisiminimai nesidarė nuobodūs ar įgrisę. Jie buvo tuo plonyčiu vilties siūlu, rišančiu šiandienos vergiją su ateitimi. Jie leido tikėti negalimybės galimybe, Kokie brangūs, kokie šventi buvo man tėvo žodžiai. Taigos tyloje tekėdamas šių brangių žodžių upelis ramindavo, guosdavo ir stiprindavo. Aš ir šiandien prisimenu jų santrauką:

“Jei žemę mylėsi, sūnau, žemė tau bus dosni. Gamta susideda ne tik iš negyvosios ir gyvosios gamtos. Visa tai – Dievo pasaulis. Tai Dievo dovanoti namai žemės gyvybei ir žmogui. Kai kalbu apie žemę, galvoju apie šaknis, mažas ir dideles, iš žemės gyvybę siurbiančias, ant stiebo vaisius nokinančias ir naujos gyvybės sėklą vėl ir vėl sėjančias. Galvoju apie Saulę – gyvybės energiją, apie debesis, žemės gyvybę girdančius. Galvoju apie visą žemės gyvybę: tik mikroskopu įmatomą, ir tą didelę, prieš kurią žmogus atrodo nykštukas”.

“Jei mylėsi žemę ir gyvybę, jei matysi aplinkui sukurtą ir nuolat kuriamą Dievo dėsniais gyvybę, žemės gėrį ir grožį, tu ir pats būsi paliestas šiuo kuriančiuoju Dievo žodžiu. Šventa gyvybė, šventa žemė ir jos įsčiose – šventas žmogus: augantis, bręstantis, tobulėjantis. Patikėk, sūnau, ilgainiui ne kartą pajusi aukštyn keliančią žemės galią. Pavasarį, išėjęs sėti, tu kasmet jau būsi nebe tas: vis naujais saitais su žeme susirišęs, daugiau meilės žemei parodęs, didesnę ir gausesnę atsaką iš jos gavęs”.

“Nebus tau sunku Dievą tikėti ir baž-

nyčią lankyti. Gamtos dėka išmoksi su Dievu bendrauti, per meilę žemei, savo gimtajai žemei, ir Dievą išmoksi mylėti, bręstančio ir tobulėjančio žmogaus širdimi. Savo darbu tu būsi kūrėjas žemėje kartu su Kūrėju Visatoje”.

Vieną dieną, kaip ir visada, dirbome taigoje. Pertraukų metu sargybiniai paprastai leisdavo pasiskinti miško uogų. Nepastebėjau, kad ši kartą buvo vienas naujas sargybinis. Paėjęs keletą žingsnių link vaiskrūmio, išgirdau “Stoj!” Pamačiau į mane atsukamą automato vamzdį ir dar spėjau pagalvoti: “Dabar jau viskas”. Tik staiga, kaip man tuomet pasirodė, kažkoks šešėlis šoko į mano ir sargybinio tarpą, nuaidėjo šūviai, kelios kulkos prašvilpė pro mane, manęs nekludžiusios, o tas žmogus, priėmęs mano kulkas sukniubo. Tuo nustebintas sargybinis į mane, jau atvirą kulkų ugniai, nešovė. Tik paklausė: “Kto, on?” Tik tuomet, atsipeikėjęs iš juodos automato vamzdžio skylės hipnozės, pažvelgiau žemyn. Vėšlios taigos žolės patale ramiai gulėjo mano tėvas. Raudonos dėmėsėjo vis didyn...

Tėvų ir motinų širdys tuomet, trėmimų, lagerių ir kalėjimų metais, kentėjo keleriopas kančias: dėl vaikų, dėl laisvės, dėl Tėvynės. Prie Nekaltojo Avinėlio kraujo jungėsi lietuvių ir kitų tautų kraujas. O kiek daug gali nekalta kančia! Anuomet ji sutaikė žmoniją su Aukščiausiuoju Teisingumu. Ir dabar ji pajudino dangų. Pribrendus laikui, atėjo laisvės dovana. Ačiū visų mūsų TĖVUI, esančiam danguje.

Inkai autobuse

Antanas Saulaitis, SJ

Nors visada reikia mandagiai kalbėtis ir saugotis netikėtų klausytojų, tankiau lietuvių kilmės apgyventose vietose autobuse, parduotuvėje, užkandinėje tenka dar rūpestingiau tvardytis. Esama turinčių slaptą iš kurčiųjų abėcėlės pasiskolintą nykščio ir smaližiaus sudėtą ženklą „L“ – ko gero netoliese sėdi lietuviškai atrodantis žmogus. Būtina vienas kitą įspėti, nes nežinia, ar įtariamasis mandagiai klausytųsi, negirdėdamas, ko nereikia, ar tai asmuo, kuris ausų nesuglaustų ir liežuviu nevaldytų.

Laukdamas didmiesčio gatvėje savosios autobuso stotelės, pastebi iš nugaros matomų keleivių šukuoseną, greta sėdinčiųjų skaitybą (neretai Šv. Raštą) ar rankose sukamą rožinį, o šonu sėdinčiųjų ar stovinčiųjų matosi veido bruožai. Kaip kapinių rikiuotėje, Vietnamo paminklo Washingtone graudžiam sąrašė, kaip spaudos žinutėse, taip ir čia matosi tautinės kilmės nuo Rytų ligi Vakarų, Pietų ligi Šiaurės, nuo juodos iki baltos spalvos veidų.

Ir taip pamatai žmogus inką tiesiai iš archeologijos knygos ar filmo apie Andų kalnynus – klasišką galvą, kaktą, žandikaulius, nosį, lūpas, smakrą, saulėlydžio spalvos odą, melsvai juodus plaukus. Ir taip suspaudžia širdį.

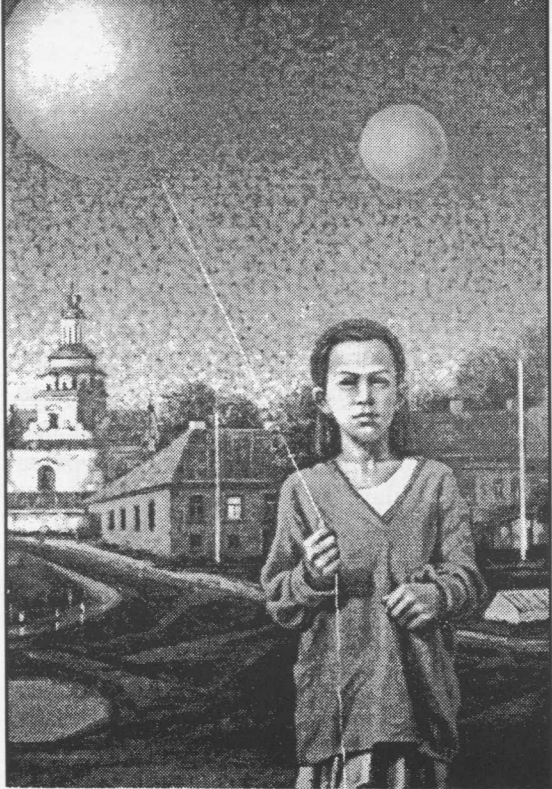
Kur liko inkų valdų didybė, tūkstantmetė išmintis, nuostabus žemės ūkis, sumanus prekybos tinklas, meniška galybė? Kur jautrumas gamtos aplinkai, jos ištekliais, kalniečių susiklausymas, žvilgsnis į tolimesnį sniego dengtas ugniakalnių viršūnes? Viskas pavirto į nuovargiu sveriamą tvankiu autobusu kelione į eilinių darbą didmiesčio dulkėmis sklaidomoje svetimoje kultūroje. Atrodo, nieko neliko, tik kilni visokiose sąlygose sugebanti išlikti inkų išraiška. Kad tik jis ar ji, jų vaikai ir anūakai atsimintų, iš kur kilę ir ką savyje neša!

Kitąsyk tiesiog nukaltas astekų, olmekų ar majų veidas, kai skurdo ir žiaurių sukilimų išbaidyti ieško prieglobsčio legendinėje žemėje, kuri kaip autobusas ar motinos širdis dar turi vienam naujam vietas. Juodi veidai neša kone kelių šimtmečių vergijos naštą, vos palaiptui išsilaisvinančios į atviresnes galimybes šviestis, kilti, stačiomis stovėti ir į pasaulį švelniu šypsniu žvelgti. Airiški veidai mena proprosenelių „bulvių badą“, itališki ar viduržemiški – atsivežtą glaudų šeimos gyvenimą, paplitusius stalo patiekalus. Arabiška apranga dažnai sergi kasdienybėje gyvą tikėjimą, kai pasninko mėnesį darbe sunku nuo aušros ligi saulėlydžio maisto neliesti ar nepatogu penkiskart tarp nesuprantančių vienam Dievui lenktis.

Ir tas lietuvių kilmės žmogus – ar jo proseniai guli anglių supiltų iškaskenų šešėlyje, ar su pirmosiomis geležinkelio pavažomis čionai atkeliavo? Gal pats jaunystėje per karo baimę vaikus nešė, ar toli nuo tėvų šeimos vienas atsiradęs savo jaukų židinį sukūrė, ar tokiuose namuose augusi tarp vidinės liepsnelės ir aplinkos spaudimo kovoja, kol savo vaikus rankose nešiodama aiškiau regės.

O gal gatvėje nugirstieji, krautuvėje užtiktieji, pokalbiui užėinantys, darbe sutikti ar bažnyčioje matyti būtų vos prieš keletą metų ar mėnesių iš Lietuvos atkeliavę ir sunkiu apavu žengia į dar nepajaustą viltingą gyvenimą? Be tvarkingų dokumentų nei čia namie, nei apsisukti negali, o vaikai auga, darbas reikalauja, mokslas traukia, siuntiniai saviesiems laukia. Kad, pats buvęs šventraštinis ateiviu tuomet dar svetimųjų tarpe, galėtų naujakurio naštą palengvinti ar per tą sunkų pirminį laikotarpį stebuklingai peršokdinti į galimybėmis atvirą rytojų...

Bet nereikia svetimšaliu būti, kad nesavas

Mergaitė su balionėliu.

A. Griškevičius

pasijaustumei. Už prekystalės stovi, gatve eina, posėdyje sėdi, vaikus vedžioja tikras čiabuvys, kurio genčiai šios žemės dešimtis tūkstančių metų priklausė. Ar ji jaučia kilnų moters vaidmenį, kuriuo tautos tautelės alsavo, kai šiandien aplinkui visokie kiti žmonės? Kai klega rudens žąsys, kai rausta medžiai ir sirpsta uogos, ar jis mato ir girdi ką kita negu žemyn šaligatvini žiūrintys žmonės? Ar jie tik per savo šventes didžiojo būgno bildesy apeigas liečia, kuriomis gamtai už gyvybę dėkojo ir genties gerovę minėjo? Supinta kasytė, melsvo akmens apyranckė, čiabūviškas auskaras ir mįslingas šypsniš – kaip mažas langelis į tai, kas tarp visko ir šiandien glūdi.

Kitoje, Pietų Amerikos šalyje, didmiesčio sankryžoje liaudišku muzikos instrumentu gatvės muzikantas groja. Skubėdami namo iš darbo, ėję per gatvę, išeidami iš parduotuvės ar eidami raštinėn, žmonės ratu susibūrę, jų veiduose neišsakoma išraiška. Be reikalo būtų savo darbotvarkę sutrukde, jei čia aukštos koky-

bės meno ieškotų ar kažkokios žavios modernios muzikos tikėtusi, nes plačiu šaligatviu sklindantys garsai kuo paprasčiausi. O vis dėlto iššaukia ir atsiliepia į kažką gilaus, kas viduje buvo bendramiestėjimo užgožta ir paneigta, ir dabar skamba tiek tolimai sava, kaip lopšinė ar namų židinio garsai. Savoje šalyje sau svetimi kone privalomos civilizacijos spaudimu tapo, kai bent šią akimirką prabunda nuojauta, kad viduje dar likę kažkas sava.

O Lietuvoje, manytum, kas sava – tai sava. Ir visada taip buvo ir esti?

Laikrodį atsukus, vietoj Brazilijos skersgatvio įsivaizduotinas dvidešimtojo amžiaus trečdalis Kaunas, ką tik iš caro laikų į modernų pasaulį įžengusios valstybės pažiba. Kaip teatro, operos ir dailės lankytojai žvelgė į kaimo šokių ratelius, grubiai išskaptuotus liaudies instrumentus, kaimiškai tradicinę aprangą? Kai iš Anglijos grįžo premijas laimėjusios tautinių šokių šokėjos, iš Vengrijos skudutininkai su birbynininkais, tada, kaip Pietų Amerikos aikštėje, išgirsta kažkas sava, kas jau pusšimtį ir daugiau metų žavi svetimus ir savus.

Pastaraisiais metais Atgimimo aušra atvėrė menui ir dailei ir daug kam kitam galimybes. Kur nedaugel kryžių buvo likę, šiandien pakelėse, sodybose vėl jie stovi, daug kur skaudžias ašaras primindami. Ir kiekvienas, Lietuvon keliaavęs, į užsienius parsiveža naujai išdrožtą Rūpintojėlį, kurio reikšmę retas kuris skaptuotojas mokėtų paaiškinti, nebent savaip sugalvota mintimi. Jeigu tradicija nebūtų sovietų ir jų draugų perkirpta, ir šiandien tikrasis lietuviškas Rūpintojėlis savo delne turėtų abejingam Tomui rodytas Prisikėlimu paženklintas Kančios žaizdas.

Lietuvos autobuse ne tiek spalvų, ne tiek skirtybių, kiek čia nupieštame. Jame sėdi, dažniau stovi, Sibire išbuvęs, savoj šalyj kalintas, artimus žmones nelygioje miško kovoje praradusi, dėl tikėjimo ir ištikimybės engtas. Sėdi ar stovi, kas ėdė ir skundė, tylėjo ir neužstojo, kopė ant kito. Sėdi ir stovi jų vaikai, vaikaičiai, nešini ir vieni, ir kitų neišgydytom žaizdom. Savoj šalyj svetimi, it tas inkas Čikagoj.

Abejingumas ir jo pasekmės

(Suaugusiųjų konkurse I premiją laimėjęs straipsnis)

Antanas Marčiulaitis

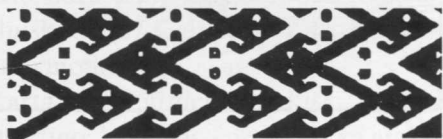

*Labiausiai įkaitintos vietos pragare
skirtos tiems, kurie didžiųjų dorovinių
išbandymų metu laikėsi neutralumo.*

Dantė

*Lengva paslėpti neapykantą, sunkiau –
meilę, bet sunkiausia – abejingumą*

L. Bernė

Komunistinė ideologija rėmėsi ne krikščioniškomis vertybėmis, tokiomis kaip gailestingumas, atjauta, atleidimas, meilė ir t.t., o materija, kurią laikė žmogaus egzistencijos absoliutu. Į žmogaus sąmonę dešimtmečiais buvo brukama materialistinė pasaulėžiūra bei pasaulėjauta, atmetant visa, kas siejasi su dvasiniu žmogaus turiniu. Todėl ir matome šiandien šios klaidingos ideologijos pasekmes: nemaža dalis žmonių pasinėrė į dvasinio, tautinio, bendražmogiško nihilizmo liūną: išsikelejo egoizmas, neapykanta, kerštas, nejautrumas, abejingumas, pavydas, išpuikimas, tingumas...

Viena iš pavojingiausių ir bene labiausiai išplitusių mūsų tautoje nedorovingumo apraiškų yra abejingumas. Todėl plačiau jį ir panašrinėkime.

Abejingumas mūsųose įsigalėjo ne staiga, bet palaipsniui. Jis rado palankią dirvą žmogaus tapusio "homo sovieticus", psichologijoj. Ir tasai "homo sovieticus" pamažu sugyvulėjo, pasidarė abejingas viskam, kas neteikia jam naudos, kas yra kliuviniu į materialėjimą.

Daug ir įvairių yra abejingumo atmainų. Paliesime pačias ryškiausias, dažniausiai pastebimas:

1. abejingumas žmogaus nelaimei, ligai, netekčiais;

2. abejingumas vargstantiems, seneliams, invalidams, kitiems socialiai remtiniams žmonėms;

3. abejingumas dorovės normų pažeidimams;

4. abejingumas savo dvasios būklei;

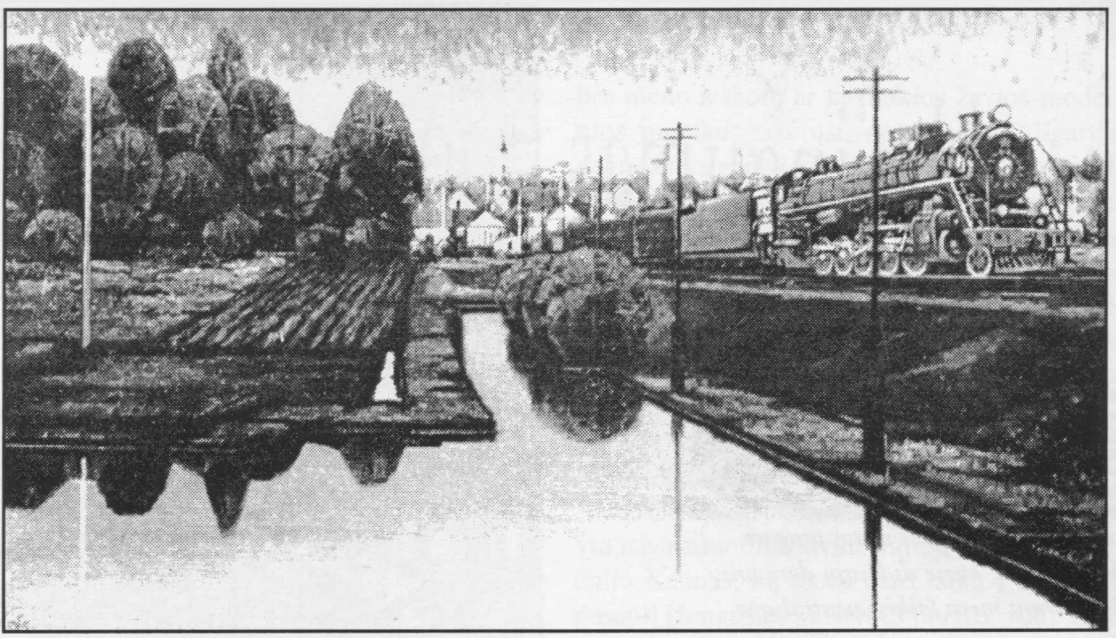
5. abejingumas savo tautos ir tėvynės likimui.

ABEJINGUMAS ŽMOGAUS NELAIMEI

Didysis Dievo įsakymas nurodo: mylėk kiekvieną žmogų taip, kaip save. Abejingumas kito nelaimei, ligai, vargui yra aiškiausia meilės priešprieša.

Abejingumo virusas žmogui įsigraužęs į pavienių asmenų, visuomenės dalies ir valdančiųjų sąmonę bei sąžinę. Tegul apie tai byloja kad ir šis pavyzdys.

Autoinspekcija suruošė psichologinį-sociologinį eksperimentą: imitavo autoavariją, apvertę lengvąjį automobilį, šalia jo, plento pakraštyje atsigulė žmogus, prie jo prilaistė kraujo spalvos dažų. Viskas surežisuota buvo taip, kad neatskirsi nuo tikros avarijos. Autoinspektoriai stabdė pralekiančias automašinas, kad nuvežtų "nukentėjusįjį" į ligoninę. Tačiau vieni

Pavasaris.

A. Griškevičius.

kažkur labai skubėjo, kiti rūpinosi savo mašinos gobelenu, kad nesuterštų krauju, dar kiti teiravosi, kas už paslaugą atlygins. Priežasčių išsisukinėti netrūko. Daugelis, abejingai žilgtėrėję į "avariją", išvis nesustojo. Net greitosios pagalbos mašinos vairuotojas nepanoro atlikti savo tiesioginės pareigos, nors automobilis nebuvo užimtas. Iš šimto sustabdytų vairuotojų tik vienas sutiko atlikti paslaugą. Įsidėmėkime: vienas iš šimto!

Panašių pavyzdžių galima būtų pririnkti šimtus ir tūkstančius.

Abejingieji kartais net jaučia pasitenkinimą, matydami kito nelaimę. Štai kartą vienai senutei, belipant į prisigrūdusį troleibusą, išslydo iš rankos krepšys ir pabiro pirkiniai. Netoliese stovėjusi kita moteris su pagieža ir neslepiamu pasitenkinimu šūktelėjo: "Va ir gerai tau!" Tik sugėdinta ji bandė "pasitaisyti": "Ar nesudužo kas?" Tokie, kaip ši moteris, paklausti, kas gero jų aplinkoje, gal pasakytų: "Kas čia bus gero... Tiesa, kaimyno karvė nugaišo". Darosi nejauku matant, kaip tokie dvasios menkystos džiaugiasi dėl svetimos nelaimės, patenkinti, kad ne juos ta nelaimė užklupusi.

Drįstu tvirtinti, jog šiandien labai dažnai galima sutikti ledinį abejingumą kito nelaimei. Tai ypač jaučia sergantieji ligoninėse ar namie, nesulaukdami artimųjų, giminių, darbo draugų aplankant. O ar visi kaimynai, giminės, buvę bičiuliai teikiasi palydėti mirusį žmogų į amžino poilsio vietą?! Nereikėtų tokiu atveju laukti oficialaus pakvietimo (čia gi ne vestuvės, ne jubiliejus!), nereikėtų varžytis, kad negali gėlių nunešti. Kiek nedaug kartais tereikia nelaimėn ar bėdon patekusiam žmogui – tik vieno užuojautos žodelio, ir jis pajunta širdy palengvėjimą.

Vertėtų dažniau pamąstyti: o jei nelaimė ištiktų mane (juk niekas nėra nuo jos apsaugotas), kaip jausčiaus, matydamas aplinkinių abejingumą? Ar į mano abejingumą neatsimuš bumerangu kitų abejingumas? Kaip lauke šauksi, taip miške atsilieps, – sako liaudies išmintis.

ABEJINGUMAS SOCIALIAI REMTINIEMS ŽMONĖMS

Aplink mus ir šalia mūsų tvyro senatvės negandos, invalidų bėdos, alkanų našlaičių

ašaros, liesos rankos tiesiasi išmalдай... Lietuvių filosofas Vydūnas, pamatęs šiandieninę skurdo, bado, dvasinio ir fizinio skausmo jūrą, o drauge (deja!) ir abejingumo šmėklą, su dar didesniu sielvartu pakartotų savo mintį: ne duonos šaukia vargšai žmonės, bet žmoniškumo! Tad kur dingio lietuviškas žmoniškumas, kuris mūsų tėvų ir protėvių širdyse buvo tapęs krikščioniško gyvenimo norma?

Jaunuolis, įlipęs į autobusą, patogiai įsitaiso sėdynėje ir murkso nesijaudindamas dėl senutės, stovinčios šalia jo ir laikančios rankoje sunkų krepšį. Visa tai mato kiti keleiviai ir... tyli, atseit "ne mano kiaulės, ne mano pupos".

Rodos, tiek nedaug tereikia: suraminti, paguosti nuskriaustą ir verkiantį vaiką, užleisti pagyvenusiam žmogui sėdimą vietą autobuse, pakelti pargiuvusią senutę, patarnauti bejėgiam invalidui, dovanoti atliekamą drabužį jo neturinčiam, tarti vieną kitą užuojautos žodelį nelaimės ištiktajam, pamokyti klystantį, o pagaliau – nors nusišypsoti. Taip, nedaug tereikia kad žmogus nusiramintų, pradžiugtų, ašarą nuo skruosto nubrauktų. Deja, kai kam visa tai atrodo per sunku ir negarbinga. O gal ir nemadinga? Bet juk mados ateina ir nueina, o nuoširdus užuojautos žodis, dėmesys, pagarba ar materialinė parama kitam – amžiais nekintamos dorinės savybės, labiau nei gražiausias rūbas, puošiančios žmogų.

ABEJINGUMAS DOROVĖS NORMŲ PAŽEIDIMAMS

Prieš eilę metų vieno pakaunės miestelio centrinėje gatvėje vidury dienos du girti chuliganai sustabdė vyruką ir pareikalavo pinigų. Šiam nepaklusus jų reikalavimui, chuliganai, partrenkę jį ant šaligatvio, iš įniršio ilgai spardė. O apie 50 žmonių minia susirinkusi abejingai stebėjo šį sukrečiantį įvykį tarsi kokį spektaklį. Šiurpi scena vyko netoli policininko buto, tačiau jis net neišėjo į gatvę tramdyti įsisiautėjusių girtų chuliganų, atseit jam tąkart buvo atostogos. Vaikiną užspardė mirtinai, jis iške-

liavo į amžinybę, žmogžudžiai sėdo į kalėjimą. O minia?.. Ar vien žmogžudžiai kalti dėl jaunuolio žūties? Ne, čia didelė kaltės dalis tenka ir įvykio stebėtojų abejingumui.

Arba vėl: pilietis mato, kaip vagis įsibrauna į parduotuvę. Tereikia pakelti telefono ragelį ir... Ne, jis šito nedaro pamąstęs: "Ne mano kiaulės..."

Girtas vyriškis viešoje vietoje svaidosi nevankiais žodžiais. Visi ten esantieji trauko pečiais, raukosi, kai kurie šyptelėja. Bet neatsiranda tokio, kuris išdrįstų sudrausminti įsisiubavusį pliuškį. Bijo? Galbūt. Bet juk baimė – abejingumo motina.

Ne kartą tenka girdėti: nesikišk, ne tavo reikalas, tesžižino; ką matai – nematyk, ką girdi – negirdėk, tavęs tai neliečia – ir tylėk...

Bloga darantys tik išorėje atrodo drąsūs ir agresyvūs, o viduje dažniausiai bailūs ištiziėliai, nes jų sąžinę daugiau ar mažiau kirbina nerimas dėl galimų pasekmių. Jie atsitraukia pajutę kitų nepakantumos, virptelėja nuo tarto priekaišto.

Kas mūsų visuomenėje "prigamino" tiek vagių, plėšikų, girtuoklių, žmogžudžių, melaigių ir šmeižikų, jei ne mūsų pačių abejingumas negatyviems reiškiniams?! Nuolaidžiavimas šeimos, mokyklose, darbo kolektyvuose, viešose vietose – tai meškos paslaugos, nuo kurių kenčiame visi. Paskui stebimės: iš kur priviso moralinių iškrypėlių, degradavusių žmonių? Sugriauti daug lengviau negu pastatyti; tam nereikia nei išminties, nei kruopštaus darbo.

Vienos iš tokių mūsų abejingumo pagimdytų moralės nuosmukio reiškinių – vargystės bei plėšikavimai, apie kuriuos girdime ir skaitome kasdien.

Prieškariniais laikais Lietuva sąžiningumu beveik prilygo Švedijai, Islandijai, kitoms šalims. Atsimenu, vienas mūsų kaimynas parsi-nešė namo dviejų metrų ilgio aptrešusią lentą, padėtą prie upės skalbimui. Pamatė lentos savininkas nedorą žmogelio elgesį ir padavė į teismą. Vagis buvo nuteistas vienam mėnesiui

arešto. Grįžęs pasižadėjo daugiau nė svetimo šiaudo neimti, geriau jį koja į šalį nuspirsiąs.

Pokario metais, kai viskas buvo suvalstybinta, žmonių psichologija ėmė staiga kisti: jokia nuodėmė valdišką daiktą pasiglemžti, kai pati valdžia mus skriaudžia. Tokia pasisavinimo samprata ėmė plėstis: kas čia tokio, jei nemačiom negirdom nudžioviau kaimyno vištą ar prisikasiau iš jo daržo maišą bulvių. Taip pamazu įsisiūbuota, kad graibštukai ėmė ne tik nešti, net ir vežti į namus iš gamyklų, daržų, miškų, sandėlių... Ar tai ne abejingumo pasekmės?

ABEJINGUMAS SAVO DVASINEI BŪKLEI

Žmogaus prigimtis reikalauja kuo nors rūpintis. Rūpestis – tai skatinamoji jėga kelyje į pažangą. Gerai, kai žmogus rūpinasi kilniais dalykais. Tačiau per dažnai mus persekioja rūpinimasis smulkiais, mažaverčiais buities reikalais, pamirštant didžiuosius siekius, būtinus dvasiniam tobulėjimui. Labai dažnai sukamės uždarame rate kaip ta voveraitė, didžiausią dėmesį ir energiją skirdami savo siauriems egoistiniams poreikiams tenkinti.

Šiuolaikinio žmogaus gyvenimo dinamika ir technikos griūtis atitraukė nuo daugelio dvasinių vertybių. Pernelyg didelis materijos išaukštinimas ir jai vergavimas nustelbė dvasinę žmogaus sferą. Tokios dvasinio tobulėjimo priemonės kaip vertinga knyga, teatras, muzika, dailė atsidūrė antrame plane, nes mūsų laiką užima pinigų, turtų kaupimas ir visa kita, kas lengvina mūsų materialinę padėtį. Pasinėrę į materialinį komfortą, prarandame dvasines vertybes.

Per dažnai užmirštama ir pati didžiausia dvasinio tobulėjimo sritis – religija. Agresyvusis ateizmas dešimtis metų įnirtingai griovė Bažnyčios autoritetą, žmogų pavertė mąstančiu gyvuliu, besirūpinančiu vien materija. Žmogus prarado daug neįkainojamų dorovinių savybių, tokių kaip sąžiningumas, teisingumas, gailestingumas ir kt. Jame nužslopintas pagrin-

dinis dvasios ugdymo stimulus – sąžinė. Prigesus sąžinei, žmogus pasidavė abejingumui ar net satanizmui, klystkeliuose pasimetė gyvenimo prasmės samprata.

Dorovinį žmogaus nuosmukį rodo ir tai, kad neretai sekmadieniais ir šventadieniais kai kurios bažnyčios apytuštės. Dauguma savo laiko krikščionimis, tiki Dievą, tačiau indiferentiški malдай, tikinčiojo pareigai kiekvieną sekmadienį skirti Kūrėjo pagarbinimui bažnyčioje, indiferentiški atgailai ir bendrai tikinčiųjų praktikai.

Amžinybės vartai visiems atkelti, ir nė vienas nepasiliks šia pusį jų – visi stosime su savo žemiškojo gyvenimo bagažu prieš dieviškąjį Teisėją. Kokią ataskaitą Jam duosime? Pamąstykime.

Mūsų gyvenimas pernelyg trumpas, kad eikvotume jį vien medžiaginiams dalykams, o dvasinius atidėtume rytdienai. Galim nesuspeti! Dvasiniam tobulėjimui, sielos apsisvalymui taip pat turi rasti laiko. Kitaip mūsų abejingumas ir delsimas gali mus pačius prazudyti.

ABEJINGUMAS TAUTOS IR TĖVYNĖS LIKIMUI

“Tėvynė – tai šventas žodis, kuris atplėšia mokslininką nuo knygos, atitraukia valstietį nuo arklo, tarnautoją – nuo rašomojo stalo ir surenka visus prie vienos vėliavos”, – rašė F. Šileris.

Pasigailėjimo vertas žmogus, kuris neturi supratimo apie savo tėvynę, kuris tėvynės meilės savoką tapatina su prabangiu gyvenimu, su konkrečia nauda.

Sovietinės imperijos vadeivos ir jų satelitai visais būdais stengėsi užslopinti pavergtų valstybių nacionalinį judėjimą ir brukte bruko internacionalizmą, žinoma, nepamiršdami dominuojančios nacijos šovinistinių nuotaikų puoselėjimo. Pakankamai prisiklausėme per pusšimčio metų okupacijos laikotarpį šovinistinio svaičiojimo: “... visų pirma didžioji rusų tauta”.

Jaunoji ir kiek vyresnė karta, auklėta internacionalizmo dvasia, neigijo tautinio – patriotinio susipratimo imuniteto, priešingai, savo tautos bei tėvynės meilės sąvoka jai svetima. Tai žiauriai sužalota karta, su egoistiniais polinkiais, su kietu abejingumu ir nihilizmu. Ačiū Dievui, kad dalis jaunų žmonių kai kuriose šeimose igijo supratimą apie gimtąjį kraštą, meilės tėvynei užuomazgą. Tai mūsų senelių ir tėvų nuopelnas. Garbė jiems! Nei mokykla, nei visuomenė, tuo labiau ryšių komunikacijos priemonės neturėjo teisės šio brangaus tautinės dvasios bruožo skleisti savajai kartai. Rezultatai akivaizdūs. Štai keletas pavyzdžių.

Džiaugėmės atgavę laisvę, deja, ne visi. Kai po nepriklausomybės atstatymo, tironijos nusikračius, pablogėjo Lietuvoje ekonominė padėtis, ne vienas ėmė garsiai šaukti: va jums ir nepriklausomybė! norėjot nepriklausomybės – ir turit! man nuspjaut į tą jūsų nepriklausomybę! kas iš tos laisvės, jei batų nėra už ką pirkti! ir t.t. ir t.t.

O ką parodė rinkimai į Seimą 1992 m. ir prezidento rinkimas? Lietuva išsirinko į aukščiausiąją valdžią ne patriotus, o buvusius komunistinius nomenklatūrininkus, tautinės dvasios griovėjus, okupantų pataikūnus. Niekaip negalima suprasti nemažos dalies mūsų šalies gyventojų, kilnias tautines idėjas išmainiusių į materialinius malonumus ir patogumus. Mums gėda už tai prieš visą pasaulį. O kaip pasi teisinsime prieš mūsų tautos kankinius, žuvusius kovose už Lietuvos laisvę miškuose ir pakelėse, tremtyje ir kalėjimuose?! Nejaugi mūsų brolių ir sesių kančios ir pralietas kraujas nepajudino sudiržusios tautiečių sąžinės?.. Kai kurie suklydusieji, nesulaukę į valdžią išrinktų buvusių uolių komunistų pažadų ir dar labiau nugrimzdę į ekonominę bei dvasinę suirutę,

pamažu atsikvošėjo. Kiti, piktos propagandos paveikti, vis dar kaltina Landsbergį, kitus patriotus, tik ne buvusiuosius okupantų pataikūnus. Juk jie ilgą laiką linkčiojo ir dabar dar tebelinkčioja buvusiems vergvaldžiams. O kas kėlė mūsų tautą iš stingulio, kad pirmas įžiebė patriotizmo ugnelę, kad nepalūžo ekonominio ir politinio spaudimo metu, jei ne Landsberis?! Visi, kurie, žiūrėdami į juoda, sako balta ir atvirkščiai, abejingi tikrosioms vertybėms. Jie tik demonstruoja politinį aklumą, nemokėjamą daiktų vadinti tikraisiais vardais.

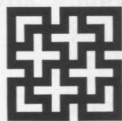
Maironis dar praeito šimtmečio pabaigoje nuogaštavo:

*Jei po amžių kada skaudūs pančiai nukris
Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis
Ar jiems besuprantamos bus?*

Tikrai pranašiški poeto žodžiai!

Nevalia užmiršti, jog tauta stipri tik visuomenės narių susiklausymu, bendrų idealų siekimu. Priešai tik ir laukia, kada imsime skaldytis, nesutarti, abėjingai žvalgysimės į šalis ir skėsime neapykantoje.

Klauskime savęs: ar vis dar būsime abejingi savo tautos ateičiai ir jos išlikimui, net ir giedodami “vardan tos Lietuvos vienybė težydi”? Taigi šalin bet kokį abejingumą! Tik neuolaidžiaudami galėsime pakirsti šaknis įvairiems blogio pasireiškimams. Tuoj pat pajusime, kad darosi šviesiau ir ramiau gyventi. Turėjome valios, ryžto ir drąsos nusimesti okupacijos jungą, sudrebinę visą didžiulę imperiją ir nustebinę pasaulį, tad sugebėkime apvalyti Lietuvą ir nuo visų tos okupacijos padarinių, visų pirma nuo abejingumo.

Kaip žiūriu į Lietuvos ateitį

Indrė Bartašiūnienė

“Norint išgelbėti mūsų tautą nuo pražūties, reikia visiems lietuviams atsipalaiduoti nuo visokių svetimų žalingų įtakų, kurios paralyžiuoja lietuvių tautos gyvybines jėgas, eiti lietuvišku keliu, gilinti savo lietuvišką sąmonę, dirbti vieningai visomis savo jėgomis lietuvių tautos sustiprinimui bei Lietuvos gerovei, puoselėti savo nuo seno paveldėtą lietuvišką kultūrą, kuri buvo per amžius lietuvių tautos išlikimo laidas”.

J. Venclova

Lietuva – mano Tėvynė, kurioje aš išaugau. Tai kraštas, kuriame vingiuoja Nemunas, teka Neris, žaliuoja miškai. Savo mėlynomis akimis spindi ežerai, tvarkingai surikiuotos guli vagos, pūpsa vienkiemių trobesiai, mirga dideli ir maži miestai. Kai iš šalies pažvelgiu į savo tėviškę, matau ją visą iš karto: savo gimtąjį miestą Vilnių, gražiąją Kauno Laisvės alėją, girdžiu nepailstantį Baltijos jūros ošimą. Kiek dar daug gražių gamtos kampelių galėčiau išvardyti... Šioje žemėje mūsų protėvius rašto išmokė taurusis Mažvydas; čia prieš 400 metų įsikūrė šviesos židinys – Vilniaus universitetas; gimė Čiurlionio pasauliai; pražydo Lietuvos poetai-gėlės K. Donelaitis, Maironis, V. Mykolas-Putinas...

Tik būdama toli nuo savo gimtosios žemės, pajutau tikrą jos grožį, istorinį savitumą. Man lėmė likimas pagyventi tarp JAV išeivijos lietuvių. Gėrėjausi, kaip lietuvių bendruomenė laikosi lietuviškų tradicijų, švenčių, grumiasi už lietuvišką žodį lituanistinėse mokyklose. Sumaniai perduoda vaikams lietuvišką dainą, šokį, poeziją, liaudies daile. Ši mažoji etninė aplinka savo atkaklia vienybe ir solidarumu dar labiau paveikė mano jausmus ir mąstymą. Skaisti čia ir tikėjimo šviesa – viena iš tautinės vienybės sąlygų.

Širdis man sakė, jog šiems vyresnės kartos žmonėms, prievarta atplėštiems nuo Tėvynės,

teko patirti daug vargo ir kančių. Nostalgija ir meilė savo tautai įsirėžė į jų veidus.

Gyvendama svečioje šalyje, visa savo esybe pajutau, kad turiu grįžti į savo Motiną Žemę. Ten, kur mano, Sąjūdžio jaunimo kartos, laukia varginga, kruvinas kovas kovojusi, bet laisva, nepriklausoma Lietuva.

Jau daugiau kaip metai gyvenu savo išsvajotoje Tėvynėje, gimtojo Vilniaus širdyje, amžių išaugintame senamiestyje. Kaip niekada pasijutau laisvos tautos pilnateisė pilietė, kaip niekada suvokiau taip stipriai mylinti savo protėvių žemę. Šiandien ji – valstybė, žengianti savarankiško politinio gyvenimo keliu.

O kaip būtų džiugu, jeigu ir toliau galėčiau rašyti tik širdies kalba, tik jausmais pasverti Tėvynės šiandieną. Gal taip ir sukurčiau lyrinį kūrinį – odę Lietuvai. Deja, laikas tramdyti jausmus, pasitelkti protą ir logiką – patikimus talkininkus ir teisėjus. Labai jau sunku būti Tėvynės, jos ateities pranašu.

Kas tu šiandien esi, Tėvyne?

Tavo gatvėmis neberiaumoja rusų tankai, nebešmėkščioja rusų kareivių milinės, nebekaukši jų nušiuurę auliniai batai. Nebe-girdėti girtų okupantų dainų.

Dabar esame visi savi.

Ir nesavi.

Piliečių susvetimėjimas, kažkoks negatyvizmas, totalitarinio valdymo tradicijos, vagys-

tės, plėšimai, korupcija, prostitucija. Atrodo, imčiau čia ir surašyčiau pusę tarptautinių žodžių žodyno blogiui, deja, o ne gėriui nusakyti. Ir kas išdrįstų pasakyti, kad jų turinio ryškių pėdsakų Lietuvoje nėra?

Lietuvos ateities projektuotojas ir statytojas turi būti jaunimas. Jame slypi tautos kūrybiškumas, jos viltis, “ir šviesa, ir tiesa”. Tai aksioma, kurios nereikėtų įrodinėti. Tačiau kaip veikia vaikino ar merginos gyvenimą technologizuota Vakarų kultūra, orientacija į rinkos ekonomiką? Stebiu, kaip nyksta praraja tarp tradicinės lietuvių dvasios ir Vakarų kultūros. O šiandien pastaroji vilioja naivų lietuvių materialine gerove, pornografija. Sekso kavalerija šturmuoja vartotojiškai nusiteikusių jaunimo sąmonę, ruošia dirvą slinkti juodajam Vakarų kultūros šešėliui – narkomanijai, prievartavimams, organizuotam nusikalstamumui, lobizmui.

Kodėl tam tikra dalis jaunimo taip lengvai, lyg alkanos žuvelės, kimba ant tokio pigaus jauko?

Ilgą laiką mūsų jaunimui buvo diegiamos tautiniu požiūriu nepilnavertiškos svetimos idėjos. Išrauti iš kiekvieno jaunuolio širdies tautinę sąmonę, tikėjimą buvo sovietų valdžios idealas, “aukščiausias gėris”. Tad dabar su džiaugsmu gėriuosi, kad daugėja pasiruošusių pjūčiai žmonių. Kokiai gi pjūčiai? Pjūčiai gaivinti tautines lietuvių tradicijas, papročius. Kiekvienam juk privalu žinoti savo tautos kilmę, gerbti ir puoselėti savo kalbą, pažinti tradicijas, istorinio vystymosi savitumus. Be praeities pažinimo tautos yra vaikai.

Aš didžiuojuosi, kad esu lietuvė, didžiuojuosi savo tautos kultūra, didžiais žmonėmis, kurie, vargą pamynę, Tėvynei šviesą nešė, jos garbę gynė. Iš vargo, motinų ašarų, tremtinių kaulų, Baltijos gintaro ta mano Lietuva. Iš vargo atėjusi, vargo keliu eina.

Jos ateitį aš nupinsiu iš savo svajonių.

Svarbiausia – tautinis dvasingumas

Kaip būtų gerai, kad jaunimas atsisuktų į

tokias tėvų vertybes kaip dora, skaista, meilė žemei, darbui ir Dievui. To viso turėjo tėvai, seneliai, to daug metų kad kas ir rovė – neišrovė.

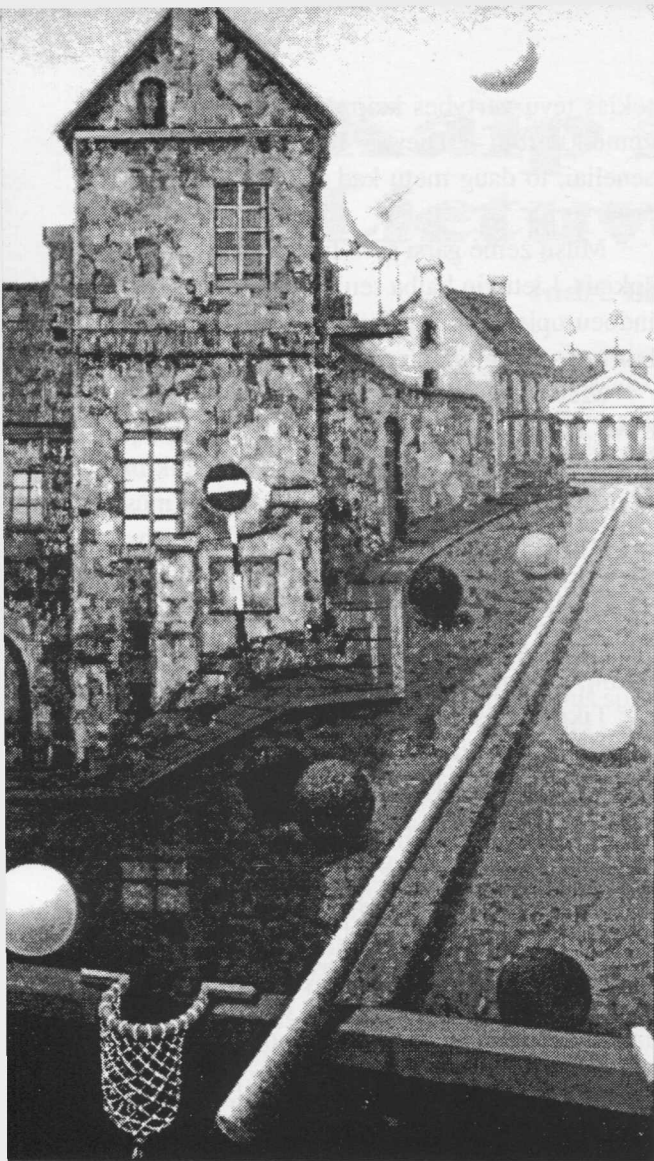
Mūsų žemė garsi savo liaudies dainomis ir šokiais. Lietuvių kalba seniausia iš visų gyvųjų indoeuropiečių kalbų. Tauta turėjo runinį raštą, kur kas senesnę už pirmąją lietuvišką knygą.

Mūsų senoliai nuolat rūpinosi savo kultūra, buvo dvasios stipruoliai. Kūrybą, darbą jie laikė pagrindiniu žmogaus gyvasties, išlikimo ir klestėjimo šaltiniu. Džiaugiuosi, kad tą mūsų praeities stiprybės ir ateities šviesulį deramai įvertino kardinolas A. Samorė: “Išlaikykite gyvą meilę savo tautinėms vertybėms, kurios nuo amžių sudaro lietuvių tautos gyvastingumo šaltinį, dirbkite solidariai savo tautos gerovei...”

Tikrai mūsų užnugaryje spindi šimtmečiais išsaugotas turtingas tautos kultūros lobynas. Labai svarbu, kad valstybės vyrai, vykdančys švietimo reformą, sugebėtų XXI amžiaus kartai įteikti patikimą ginklą – dvasines vertybes. Mokykloje užsimezga ir bręsta žmogaus asmenybė, skatinama kūryba, ugdomas dvasingumas. Gaila, kad iki šiol vyriausybė prioritėtinėmis veiklos sritimis linkusi laikyti ne švietimą, ne dvasios ugdymą, o ekonomiką. Visuomenė, kuri nori būti “ekonominė”, rizikuoja tapti visuomene be ekonomikos. Tai jau įrodė bolševizmas, taip negailestingai griovęs moralines vertybes. Tenka grįžti prie to, kad ekonomikos tikrasis vystymasis – dvasingumo puoselėjimas, ypač tarp jaunų žmonių. Nes ekonomika negali būti tobulesnė už ją kuriančią dvasią.

Šiuolaikinis ekonomistas, istorikas ir pedagogas turi suvokti, kad tautinis dvasingumas – tai vertybė, iš kurios išauga visa tautos daiktinė bei kultūrinė gerovė. O vertybe dabar tampa tik tai, kas turi tiesioginę vartojamąją vertę, konkretų vartotoją – užsakovą. Vartotojiškai nusiteikusi jaunimo dalis skaido, supriešina tautą, o kūrybinė – vienija, skatina bendrauti.

Šalyje, ilgai kentusioje nelaisvę, stipriai

Žaidimas.

A. Griškevičius.

reiškiasi dvasingumo perteklius... dvasingumo stygiaus sąlygomis. Vienas iš to įrodymų – ne-realizuota kūryba, įsikūnijusi įvairaus profilio nevertinguose leidiniuose, dažnai amoralaus turinio, neaiškios kilmės, teršianti paauglių sąmonę. Rykštė ir nedarbas, nes dėl jo didėja nusikalstamumas, vaikų ir merginų abejingumas dvasinėms, kultūrinėms vertybėms. Nere-tai lietuvišką santūrumą keičia brutalumas, jėgos demonstravimas, moters švelnumo įvaizdis

iškeičiamas į vulgarų seksualumą. Daug dar tuščios puikybės, chamizmo, netiesos ir kitokių blogybių.

Džiugu, kad įsigali konkurencija. Galimybė būti savo kūrybinio likimo šeimininku. Konkurencija nuolat primins darbo netekimo galimybę. Tai vers kiekvieną pasitempti, įrodyti savo asmenybės ir kūrybos reikalingumą.

Tautos dvasiniu vadovu visada buvo ir bus inteligentija. Ji suformuoja naujo, teisingesnio, turtingesnio, laisvesnio gyvenimo viziją ir žengia tos kovos priekyje. Bet šiuo metu inteligentija eliminuojama iš politinės kūrybos, iš Lietuvos ateities paieškų. Į politinės kūrybos avangardą vėlei sugrįžta savimi pasitikinti, su niekuo nesiskaitanti vidutinybė. Dažnai tai būna jauni žmonės be aukštojo mokslo diplomo, prisidengę reformistiniais šūkiais, garsiai smerkiantys bolševizmą, bet gyvenantys jo nelaisvėje. Dingsta tokios dvasinės vertybės kaip tiesa, teisingumas, dora, įsigali asmeniniai, o ne tautos interesai. Šviesuomenės uždavinys – svarstyti Lietuvos dabartį praeities ir ateities kontekste. Ji padės jaunuoms širdims ugdyti tautinę dvasią, siekti idealų, kurių pavyzdžių nestokoja turtinga Lietuvos istorija.

Įsitikinusi, kad kiekvienas iš mūsų bus tikras lietuvis tik tada, kai žinos savo krašto istoriją, tautos laimėjimus. Svarbu prisiminti, kiek daug lietuviai davė pasauliui mokslininkų, kiek dar daug genialių valstybininkų, administratorių, menininkų, rašytojų, poetų kardinolų ir net karalių. Deja, ne tiek savo tautai, kiek kaimynams – Lenkijai, Rusijai, Ukrainai.

Lietuvos inteligentai, pasiduodami įvairioms svetimoms įtakoms, nuėjo dirbti svetimų tautų labui, drauge labai nuskriaudę savosios tautos kultūrą, jos gyvybinius interesus ir tautinį susipratimą. Taip įvyko todėl, kad Lietuvos šviesuomenė nevykdė savo tautos pašaukimo. Dr. A. Maceina įsitikinęs: "tautinis pašaukimas yra tautos gyvybės klausimas ir kad jį atsisakyti vykdyti, reikštų pražudyti savo tautą".

Mūsų jaunimo šlovinamiems Vakarams ir šiandien esame įdomūs ir verti pagarbos ne dėl to, kad būsimе į juos panašūs, o dėl savo tautinės kultūros, originalios kūrybos.

Viltis – inteligentija, šeima ir tikėjimas

Šviesuomenės uždavinys – savarankiškų mąstymu kovoti su kūrybiniu pasyvumu. Inteligentija turėtų aktyviau sekti istorinį procesą, fiksuoti ir aiškinti jo pasekmes, numatyti ateitį ir ją veikti, išpėti tautą apie tuos padarinius, kurių neįžvelgia kasdienybė. Labai svarbu padėti tautai atskirti kelius nuo klystkelių, kartu padrąsinti ją tuose žygiuose, kurie žada laisvę, santarvę ir klestėjimą.

Žvelgiant į naują tūkstantmetį, lietuvių tautos ateitis turėtų priklausyti darniai, katalikiškai šeimai. Sena liaudies išmintis byloja: “stipri šeima – stipri valstybė”. Tai viena iš svarbiausiųjų žmogiškųjų vertybių, per šimtmečius išbandyta ir įrodyta, užimanti svarią vietą visuomenėje. Šeimos gyvenimas atspindi tautos kultūrinį išsivystymą. Tai tikrasis tautos istorijos, jos gyvenimo būdo bei papročių veidrodis. Taip su “mažąjo” pasaulio kūryba įsiliejama į “didįjį” pasaulį. Gaila, kad šiandien kas trečia santuoka išyra.

Kad šeimų gyvenimas sumenkintas, kalta ne tik valstybė, bet ir žmonių beširdiškumas,

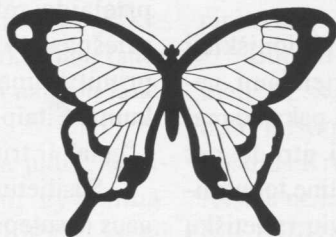
nekantrumas, iškrypusi dora. Lietuviškai šeimai gali padėti tik atsinaujinimas per religiją, dorovės ugdymas. Šeima, Dievo leista, Dievo patvarkymu sudaryta. Todėl Bažnyčia rūpinasi šeimomis kaip tautos kultūros, dorovės ir religijos tęsėjomis.

Kai noriu kreiptis į Dievą, nueinu į Katedrą dalyvauti Mišiose. Kasdien pastebiu vis daugiau jaunų, klausančių, susikaupusių veidų. Gera, kad jie atėjo čia ieškoti patarimų, paguodos. Dievo namuose primenama žmogaus vertė, išaukštinamas santuokos šventumas. Iš šių namų su didele palaima ir gera nuotaika grįžtu į savo būstą.

Tikiu, kad blogis bus nugalėtas, nes netikėjimas – nusikaltimas. Ar galima netikėti, kad po gilios žiemos ateis pavasaris, kad prasižolės, kad sužydės gėlės?

Regiu Lietuvą, besididžiuojančią savo tautiškumu, savo grožiu spindinčią Europos Tautų Sąjungoje kūrybiniais laimėjimais, gyvuojančią... ateities Lietuvą. Tėvyne, kuri savo lopšyje augantiems vaikams tautos širdimi dainuos amžinąjį himną:

*Lietuva, Tėvyne mūsų,
Tu didvyrių žeme,
Iš praeities Tavo sūnūs
Te stiprybę semia...*

□ Pasak Vatikano radijo, Europos krikščionių Bažnyčios ketina 2001 m. parodyti regimus krikščionių vienybės ženklus. Bendrame Europos vyskupų konferencijų tarybos (CCEE) ir Europos Bažnyčių konferencijos (KEK) posėdyje Romoje nutarta 2001 m. Sekminių šventę paskelbti “ekumenizmo char-tiją”, kurioje būtų pateikti tarpusavio pagarbos bei krikščionių bendradarbiavimo orientyrai (gairės). Tais metais Velykų šventę ortodoksų ir Vakarų tradicijų Bažnyčios išimties tvarka švęs tą pačią dieną.

Pasaulio ir krikščionybės vizija

Kun. Petras Linkevičius

1. NUKRYPIMAI, ĮGYVENDINANT KRIKŠČIONIŠKĄ DOKTRINĄ

Didysis mūsų laikų mąstytojas Tejaras de Šardenas, sprendamas šiuolaikinio nukrikščionėjimo problemą, paliečia opų klausimą. Jis teigia, kad krikščionijoje įsigalėjo kiekybinis sakramentalizmas, susmulkėjęs pamaldumas ir krikščionija prarado ryšį su tikrove. Įsisenėjus pasauliečių religinė praktika palaipsniui suvedama į dirbtinį ritualo ir religinės praktikos pasaulėlį bei pamaldumo pervertinimą konkrečios veiklos sąskaiton. Visa tai su konkrečiu gyvenimu nesiejama ir neturi su juo nieko bendro. Taipogi ir Eucharistija turi tendenciją tapti Objektu, kuris vertinamas pats savyje. Tuo tarpu, kai Eucharistija privalo būti fermentu, kuris perkeistų gyvenimą, perkeistų krikščioniškąją saviraišką kuriant, dalinant bendrą gerį visiems. Pagaliau visas religinis gyvenimas apsiriboja tokiu požiūriu, kad vertinamas kaip tikslas pats savyje. Štai šiuose dalykuose krikščionija ir klaidžioja. Todėl krikščioniškųjų tiesų progresas toks sustingęs.

T. de Šardenas rašo, kad krikščioniškieji idealai, taip, kaip šiandien yra perteikiami, neatrodo, nei pakankamai grynai, nei pakankamai kilnūs. Tie krikščioniški idealai atrodo per siauri, nes suvedami į individualistinę tobulinimosi praktiką, kurioje daug pasyvių rytietišku elementų. Tad šiuolaikinis žmogus juose ir dūštąs. Ir šiuolaikiniam žmogui atrodo, jog krikščionybės idealai net prieštarauja žmonijos įsitikinimui, kad galima pasaulio ateitį sukurti puikiai. O evangelija tą ateitį nuvertinanti, niekinanti. Krikščionybė vis raginanti būti abejingu “šio pasaulio reikalams”. Ir pagaliau krikš-

čionybė žmonėse palaiko nupuolusio ir nekintamai nustatyto pasaulio sampratą. Todėl žmonės ir nevertina Bažnyčios ir net jai yra priešiški. Tad suprantama, kodėl Bažnyčios įtaka sterili.

Jeigu šiandien Bažnyčios skelbiama Tiesai kažko trūksta, kad ji neišsilieja kaip potvynis, nesiskleidžia kaip gaisras, kaip visa uždengianti ugnis, tai šiandien ir keliamas klausimas dėl pačios moralinės krikščionybės vertės ir jos gebėjimo patobulinti žmogų.

Iki šiol krikščionio tobulinimosi modelis buvo sukurtas, remiantis anokia stabilaus pasaulio samprata. Taigi ir anuometinė moralė jam buvo savilaikė. Šiandien anoks pasaulio modelis jau atgyvenęs, tad progresuojančiai žmonijai tenka tokia moralė, kuri įgalina atskleisti žmogui jo tikrąją paskirtį. Jau sutelktais tyrinėjimais žmonija žengia į priekį. Tai ryžtingi žingsniai. Jokia kita dirva kaip tik ši mokslinių tyrinėjimų dirva, sako Tejaras, neišugdys tokių radikalių ir tvirtų šaknų atsigręžti į Dievą. Tai mokslo ir pažangos dirva. Kadangi modernusis mokslas bei gyvenimas sudaro prielaidą religiniam atgimimui, tai velnias priešpastato senoviškas pažiūras, siaurumą, primityvumą, tikėjimo dalykų senovinių raidiškumą. Šitaip velnio “įkvėpti” ir patys užsidaro į “getą” ir trukdo religiniam atgimimui.

Susilietimas su pasauliu pats savaime žmogaus nesutepa ir nesuteršia sielos, nei jos neapsunkina. Atvirkščiai! Materija sielai padeda, ją maitina ir kelia aukštyr. Bendravimas su žmonėmis anaipol žmogaus nesmukdo, o atvirkščiai – tai proga ugdyti asmenybei. Izoliavimesi asmenybės neišugdys, tai iliuzija.

Neretai šiuolaikinis žmogus Kristų suvokia ne kaip asmenišką Būtybę, o tik kaip “Idėją”,

“Pergyvenimą”. Šiuolaikiniams žmonėms, net ir krikščionims, nieko nesako žodžiai apie “Dievo karaliją”, apie “naująjį žmogų”, apie “naująjį dangų ir žemę”.

2. KRISTUS – TARPUSAVIO VIENYBĖS IR MEILĖS JĖGA

Ogi dangus jau pradėtas kurti šioje žemėje. Jis pradėtas su Įsikūnijimu kartu įjungiant į Dievo viešpatijos kūrybą kiekvieną krikščionį. Taigi krikščioniui, krikščionijai yra pavesta atsigręžti į visus kitus per įkūnytą meilę. Jėgų tam turime kiekvienas iš Kristaus, kuris pasilikęs tarp mūsų iki “amžių pabaigos”. Kristus mus įtraukia į amžinąjį gyvenimą, į “dangų” tik savąja meile ir ši “kristinė meilė”, kuri mumyse dega, virpa ir tuo pačiu skleidžiasi į mus supančius žmones. Savo Įsikūnijimu Kristus suformavo tokią žmogiškos būties pilnatvę, kokią buvo numatęs suteikti žmogui nuo amžių pradžios. Mūsų viduje ir pasiliks tamsa, jeigu mes nepasistengsime įvesti dieviškąsias tiesas į savo kuriamą tikrovę. Dieviškoji šviesa, kurią Kristus atnešė, gali sušvisti tik mūsų pačių suorganizuotoje tikrovėje, kuri paremta meile.

Žmogui žemė nėra priešingybė, sako Tėjara de Šardenas savo “Ateities gairėse”. Ateities dangus prasideda nuo to momento, kai žmogus imasi žemę apvaldyti ir ją perkeisti. Dievas yra pasiekiamas ne save sekinant ir ne save kankinant. Danguis prasideda save perkeliant į aukštesnę būseną, save perkeičiant (sublimuojant). Štai koks yra didysis naujųjų laikų atradimas.

Žmogus čia, žemėje, gyvena judrų, nerūpestingą, vartotojišką, egoistinį gyvenimą. Žmogus čia džiaugiasi, čia liūdi, o Kažkas – tai Kristus stovi ir stovės, mus saugo ir saugos visais laikais, laikydamas išlaisvinimo Fakelą prieš Dievą giliausioje šventumo sferoje. Iš Ten mums teka gyvenimas, iš Ten – nuolatinė atrama, iš Ten – nuolatinis susitaikymas, neužtartauta Dievo dovana – Malonė. Jeigu žemėje

Užupis prieš lietų.

A. Griškevičius.

kur nors suspindi neįprasta Meilės liepsna, tai toji liepsna, tasai spindulys – iš Tenai. Toji galima pamilti, kad duotumei, nesitikėdamas kažką už tai gauti – iš Tenai – per Kristų. Mums Kristus – tai Vyresnysis Brolis, Jis – Tarpininkas.

Būti krikščioniu reiškia būti panirusiam meilėje, skendėti meilėje kitiems, kurie ir yra tasai mistinis paslaptینگasis Kristaus Kūnas – mistinis Kristus. Krikščioniškai gyventi – tai ir reiškia ne ką kitą, kaip, mažų mažiausiai, su visais būti žmogiškuose santykiuose. O tačiau, tai dar toli gražu iki meilės. Krikščioniškai gyventi – tai reiškia visuomet meilę – Kristų savyje nešiotis. Šitoji meilė tegul mumyse alsuoja, mąsto, geidžia, kalba, atlieka pareigas, jaučia visišką atsakomybę už kiekvieną sutiktąjį. Nuostabioji krikščionio paslaptis ir yra ta jo

būties paslaptis, kad jame gyvena Dievas savo Dievo–Žmogaus gyvenimą.

Kiekviena Kristus gimsta, auga ir subręsta “iki pilnametystės”. Tai tas pats Kristus, kuris atitrauktai nuo be kokio laiko gyvena amžinai. Joks laikas Jo nekeičia. Jis – visų laikų pradžioje. Jis – ir tuomet, kai laikas pasibaigs, Jis užbaigs istoriją, Jis įves žmones amžinybėn, prikeldamas juos, kaip ir pats prisikėlė naujai žemei, naujam dangui.

Jeigu žmogus Kristumi tiki, jeigu jis priėmęs krikštą – šį skiriamąjį krikščionio ženklą, tai su žmogumi yra įvykę kažkas nepaprasto. Žmogus yra įtraukiamas į Būties bendrumą su Kristumi. Tokio žmogaus likimas jau yra susietas su Kristumi asmeniškai. Šis vidujinis Kristus siekia reikštis per tą, kuris yra krikštą priėmęs. Kristus siekia reikštis tarpusavio meilės jėga. Tad kiekvienas krikščionis privalo suvokti savo vietą ir nustatyti santykiu su kitais Kristaus broliais, nes atsakomybė už kitus yra didžiulė. Mus visus sujungė krikštas, Kristaus Įsikūnijimas mus įsupo bendram dieviškam darbui ir bendram gyvenimui.

Tad meilė yra matas, kuriuo įvertinama kiekvieno krikščionio gyvenimas jam pasmerkti ar išgelbėti. Kodėl? O todėl, kad patsai Kristus šį matą nurodė ir jį pagrindė savo gyvenimu ir meile. Kristus neprievertavo žmonių, kad jie mylėtų artimą ir patį Dievą. Jis tik paskelbė naują įstatymą, kaip aukščiausią tikėjimo Dievu pradą. Šalia meilės Kristaus skelbtoji vienybė ir ramybė irgi turėjo būti laisvos žmogaus valios padaras. Kristaus dėka žmogus atranda savo tikrąją didybę, kilnumą ir savojo žmogiškumo vertę. Žmogus negali gyventi be meilės. Žmogus pasidaro pats sau nesuvokiama esybe, ir jo gyvenimas nebetenka

prasmės, jeigu jam neapsireiškia meilė, jeigu jis nesusitinka su meile, jeigu jis nepajunta ir koku nors būdu nepadaro jos sava, jeigu jis negali joje gyvai dalyvauti. Tačiau įgimtas žmogaus niekšiškumas ir reiškiasi visos istorijos eigoje. Neišplito laisva meilė ir laisvas gėrybių atsižadėjimas kito gerovei. Palyginus su pirmaisiais krikščionybės amžiais, dabar tarpusavio žmonių santykiuose išsižadėjimo labai maža. Šiandien krikščioniškai saviraiškai tapo matu ne tarpusavio meilė, bet tik dūsavimai “Viešpatie, Viešpatie...” Kaip Kristus ėjo per pasaulį, liudydamas dangiškąjį Tėvą – Meilę, taip ir Jo bendruomenė turi eiti per pasaulį, liudydama tarpusavio meilę. Jeigu žmogus įgimtą polinkį “išeiti iš savęs” ir “eiti į kitus” koku nors būdu sustabdo, tai jis tampa individualistu arba egoistu. O individualybė visada yra ribota. Kai žmogus toje individualybėje užsisiklėndžia, tai jis dūsta savo vienvietės tuštumoje. Jis kenčia. Norėdamas šį siaurumą nugalėti, žmogus privalo eiti į kitus ir tuo būdu laimi platesnes galimybes savo asmenybei išvystyti. Žmogus yra sukurtas panašiu į Dievą, ir Dievas gerbia savo kūrinio autonomiją. Dievas žmonių sutvėrė ne kaip lėlę, o kaip dieviškąją būtį, kuri privalo tapti Dievu: “devenir dieu”. O ką kita reiškia Kristaus sakiny: “Būkite tobuli, kaip mano dangiškasis Tėvas” (Mt 5,48).

Dievas iš išorės nesikiša į žmonių gyvenimą, o jei įsikiša, tai veikdamas kartu su žmogaus valia. Ir Kristaus vardu sukurtąją bendruomenę – Bažnyčią Dievas reformuoja ne iš išorės, o iš vidaus, joje pažadindamas didvyrių – šventųjų. Dievas gerbia ir tą natūralų gamtos priežastingumą, kuris yra Jo paties “rankų darbas”.

Pagundos ir malda

CHIARA LUBICH

“Melskitės, kad nepakliūtumėte į pagundą” (Lk 22,46).

Tą mirtino sielvarto naktį Alyvų kaine, Jėzus įspėjo ir nuoširdžiai padaršino savo mokinius melstis; Jis tarė jiems du kartus: “Melskitės, kad nepakliūtumėte į pagundą”.

Ši Evangelijos ištrauka, kai ir Jėzaus gyvenimas bei mokymas, kviečia mus melstis, nes tai yra būtina ir reikalinga žmogaus gyvenimui.

Būdami sukurti į Dievo paveikslo panašumą, mes galime būti su Juo vienybėje. Ir tai yra kaip pagrindinis ir svarbiausias dalykas daugelyje įvairių pasaulio religijų tikinčiųjų mintyse ir dėmesyje. Gandi tvirtino, kad malda yra labiau reikalinga sielai negu maistas kūnui, nes kūnas gali pasninkauti, o siela negali.

Vis dėlto krikščionių malda turi ypatingą savybę.

Jėzus meldė savo Tėvą ir mus mokė taip pat daryti, kai kreipiamės į Dievą vadindami Jį Abba, Tėve, mano Dieve, mūsų Dieve, pasitikėdami Jo globa, jausdamiesi saugiai Jo rankose, visiškai save pavesdami ir atsiduodami jo meilei. Tvirtybė ir uolumas bus su mumis, padėdami drąsiai sutikti visus mūsų gyvenimo įvykius.

“Melskitės, kad nepakliūtumėte į pagundą”.

Šie žodžiai mėgdžioja Tėve mūsų maldos sakinį: “Ir nevesk mūsų į pagundą”, kuris geriau išreikštas naujoje Biblinėje studijoje, kaip šis: “Ir neleisk mūsų gundyti”. Tuos pačius žodžius Jėzus vartojo Alyvų kalno maldoje.

Kodėl Jėzus primygtinai reikalauja maldos? Nes Jis žino žmogaus prigimtį; Jis žino, kad “kūnas yra silpnas” ir kad tasai silpnumas yra linkęs pasiduoti tokiam pavojui.

Mes gyvename šių laikų pasaulyje ir, kur benueitumėm, rasime ką nors priešingo Kristui ir jo galvosenai. Nes tasai pasaulis yra sugadintas, būdamas užterštas vartojimo, malonumų, materializmo ir pasaulietiško norais.

Kaip mes galime save apsaugoti nuo tų visokių pasauliškų vilionių, kurios visuomet nori mus sujaukti ir atkalbėti, kad negyventumėm dvasišku gyvenimu ir prarastumėm drąsą priešintis visokiam blogiui.

Jėzus ir nurodo maldą, kuri yra tikra priemonė apsisaugojimui. Jis žino, kad tame šių laikų pasaulyje, yra sunku ištvermingai atlaikyti viską patiems, užtai Jis padeda mums, drąsindamas melstis kartu su juo, vienybėje jo vardan, nuoširdžioje tarpusavio meilėje. Tuo būdu Jėzus ir pats yra mūsų tarpe, kaip jis žadėjo: “Kur du ar trys susirinkę vardan manęs, ten ir aš esu jų tarpe” (Mt 18,20).

Jėzus, būdamas mūsų tarpe, yra tasai nuostabasis šaltinis, kuris mums padeda bandymų metu. Iš tikrųjų didis yra tasai nuostabasis tvirtumas, kuris reiškiasi vienybėje su Juo, nes kai esame susirinkę kartu vardan Jo, artimo meilė tvirtėja, ir kai toji meilė mūsų tarpe auga, tada Dievo buvimas su mumis yra realus.

“Melskitės, kad nepakliūtumėte į pagundą!”

Tai yra Dievo-Žmogaus širdį veriantys žodžiai, kai Jis jau buvo bepradedęs savo kančią; Jis norėjo pasigailėti ir apsaugoti savo mokinius nuo neapsakomų kentėjimų ir nuo kankinančių varginimų.

Todėl, norėdami Jėzaus žodžius padaryti savais, mes turime kreiptis į Tėvą, kaip Jėzus darė, gerai žinodami mūsų silpnybes, bet ir visiškai pasitikėdami Juo. O tai daryti mes galime, melddamiesi individualiai ar drauge su kitais, kartu būdami ir su nematomu Jėzumi mūsų tarpe.

Iš anglų kalbos išvertė **Kostas Paulius**

JAUNIMAS

Lietuvos ateitis

(Jaunimo grupėje I premiją
laimėjęs straipsnis)

Vilma Grabauskaitė

Lietuva – tai gintaro, dainų, gelsvaplaukių ilgakasių ir turtingos istorijos žemė. Žemė, kurią gaivina sūrios Baltijos bangos, purena mylinčios valstiečio rankos, kurioje svaiginančiai mėlynuoja linai ir akinančiai ryto aušrose spindi rasotos pievos. Į mažą, mielą žemės lopinėlį prie jūros sutelpa viskas: auksiniai kviečių laukai, balti beržynų marškiniai, marių vilnys ir darbšti tauta. Kiek kartų klupdyta ir nesuklupusi, tildoma ir netutildyta, baidyta ir neišgąsdinta Lietuva eina į dvidešimtą amžių. O istorija iš tiesų negailėjo smūgių šiai šaliai. Mano tauta buvo blaškoma, tremiama, klaidinama. Tautos šviesuoliai, inteligentai, darbuotuliai užpildė Sibiro nišas, pasklido į užjūrio žemes. Tačiau ji nenustojė mąstyti, siekti, kovoti. Audringais pokario metais supriešinti tautiečiai atėjo į visiško absurdo duobę. Tačiau man visada labai skaudu, kai lietuviai vadinami brolžudžių tauta. Nemanau, kad tai darė tauta, o tiesiog pasiklydę tiesoje laikmečio politikos aukos.

Aš gyvenau, palyginus, ramiu laikotarpiu. Šalia manęs, atrodo, ramiai dirbo, mokėsi, statė, kūrė taikūs lietuviai. Ir kas galėjo įžvelgti, kad jie brandino paslėptą nepriklausomybės grūdą, kuris, šiek tiek sušilus dirvai, išaugs į tokį galingą medį.

Kas galėjo žinoti, kad ir ramus artojas taps užsispyrusiai laisvės reikalaujančiu piliečiu, kad dešimt metų mokytas klaidingos istorijos mokinukas stos prieš ugnį spjaudančius tankus. Pakilimas, tikslas, nepriklausomybės šviesa sujungė tautą į neperskiriamą jėgą, kuri nustebino pasaulį atkaklumu, ištverme ir nenumaldomu troškimu išsilaisvinti. Susirinkę iš visos šalies kampelių, pirmą kartą susitikę, tiesėme rankas nepažįstamam tautiečiui, kad nupintume gyvą tvirtybės sieną Baltijos kelyje, rizikuodami traukėm viens kitą iš po įsiutusių tanko vikšrų Vilniaus televizijos bokšto apsuptyje.

Atrodo, mylėjom ir saugojom kiekvieną tėvynainį, tiesėme ranką suklupusiam, pavargusiam, padėjom išgyventi sausio tryliktosios aukų artimiesiems skaudžią netektį. Guodėm, drąsinom, dėkojom jiems žodžiu, laišku, užuojautos žvilgsniu. Verkėme tuokart su žuvusių artimaisiais Antakalnio kapinėse ar prie televizorių ekranų, nes laidojom savo vaikus, savo brolius. Skurdžius blokados, nedarbo, suirutės metus gyvenom, mylėdami viens kitą, matėme kaimynystėje skurstančią senutę, rūpinomės apleistais, skriaudžiamais girtuoklių tėvais. Tuo metu troškome vieno – išgyventi, neparklupti ištverti. O kad tai padarytume, reikėjo tvertis viens kito rankos, reikėjo remtis pečiais, Ir mes tai ištverėme: apsitvarstėme netekties žaizdas, atsitiesėm po materialinių nepriteklių, praregėjom aiškesnį Lietuvos kelią. Deja... praradom didžiausią tautos lobį – žmoniškumą. Pamišom šalia esantį ligonį, seną, bejėgį, nusivylusį. Daug metų skaitėm, girdėjom, kad kažkur kažką nušovė, kažkas kažką susprogdino, nukankino, apmulkino. Visada tas baigdavosi mintimis, kad, ačiū Dievui, tik ne pas mus. Tačiau nepriklausomybės žavesį ėmė slopinti mano kartai visiškai svetimi dalykai: smurtas, žudynės, šūviai, prievarta. Kai visa tai pajunti visai šaliai, čia pat kaimynystėje, imi galvoti, kad mano tauta nesuprato laisvės sąvokos. Tarytum tik okupacijos pančiai mus laikė žmogiškumo, jautrumo, meilės rėmuose, o iš jų išsiveržus, visa tai sutepėme žiaurumo, keršto, pavydo purve. Kas neatlaikė nedarbo, skurdo,

nežinios, tas nuklimpo į alkoholio, narkotikų liūną iš kurio jau sunku beišbristi. Su siaubu skaitai apie už kelis litus nukankintą vienkiemyje senuką, apie beprasmiškai girtavimo metu auka tapusį sugėrovą, apie išeities nebemačiusį savizudį, ar vėl nušautą verslininką. Krūpteli užgirdusi apie degradavusių tėvų, aklo pkyčio metu nužudytą vaikutį. Ir taip kasdien: kaimynas–kaimyną, vyras–žmoną, žmona–vyrą, motina–vaiką, sūnus–tėvą ir t.t. Aš nebeatpažįstu savo tautos. Išdidžios, darbščios, švelnios tautos, kuri blaškoma visokių laikmečių negandų, visados išlaikė savo orumą, dvasingumą, kultūrą. Mano tėvynainiai niekur nepadarė gėdos, iškankinti Sibiro taigose ir išvargę lagerių kankynę, ir suradę laimę Europoje ar Amerikoje sugėbėjo išlikti didžiu žmogumi.

Kai Šv. Tėvas bučiavo Lietuvos žemę ir glostė pavargusius mūsų veidus, aš taip tikėjau, kad jo pasėtas meilės, santarvės ir doros grūdai suras dirvą mūsų atšalusiose širdyse. Deja, deja... Koks šventas žodis, prašymas ar malda gali pasiekti apleđusią sielą. Ilgus sovietmečio metus draudžiamas, bet išsaugotas religingumas, tikėjimas pradeda vis tyliau belstis į mano bendraamžių dvasią. Gyvenimo ritmas, pelno vaikymasis, pavydas dėl vienokios ar kitokios kaimyno sėkmės iš kasdienybės išstūmė tai, kas amžina, nepamatuojama, kas šventa. Kartais jau atrodo, kad beprasmiška belstis į žmogaus sąžinę, sielą, todėl vis dažniau nejučia išsprūsta: "Dieve, padėk mano kraštui susigrąžinti rimtį, gėrį, meilę. Dieve, neleisk iššauti keršyti pakilusiai rankai, apšviesk paklydėliui kelią į šeimą, padėk apsispręsti motinai, nutarusiai neleisti gimti kūdikiui".

Kiek dar metų mes visa tai tempsim paskui save.

Argi dar nepavargom?

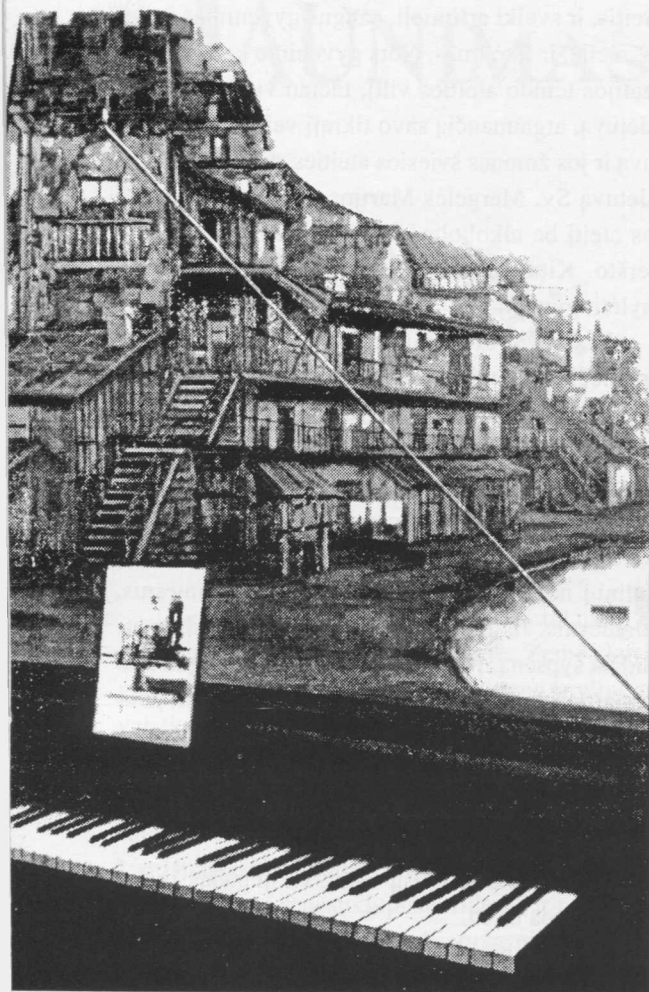
Tačiau aš tikiu mūsų didžios tautos prigimtimi. Negalima visiškai sunaikinti tai, kas puoselėta, saugota, branginta mūsų senolių šimtmečių šimtmečiais. Tikiu, visas šis purvas bus nuplautas nuo Lietuvos veido. Mes, jaunimas, darysime viską, kad šiame mažyčiame Žemės rutulio lopinėlyje gyventų ramybė. Ne veltui šv. Mišiose kiek-

vienąkart linkime vieni kitiems ramybės. Tai prasmingiausias palinkėjimas. Juk ramybė – tai ir aiški ateitis, ir sveiki artimieji, saugus gyvenimas ir dora, meilė, ir tikėjimas. Nors gyvenimo kasdienybės realijos temdo ateities viltį, tačiau vizijose matau Lietuvą, atgaunančią savo tikrąjį veidą, regiu Lietuvą ir jos žmones šviesios ateities skraistėje, regiu Lietuvą Šv. Mergelės Marijos globoje. Aš matau jos ateitį be alkoholio, be išdavysčių, be šūvių ir keršto. Kitaip nebūtų prasmės mokytis, trokšti, mylėti, gyventi.

Į Lietuvos ateitį žiūriu, kaip ir daugelis mano kraštiečių. Džiugina kiekvienas geras darbas, jautrumo, geranoriškumo pavyzdys. Tada vėl norisi tikėti, kad ne viskas prarasta, kad išgyvens, prisigis ir suvešės gėris, užuojauta, dėmesys artimui. Turim sulaukti geresnių, ramesnių, turtingesnių metų. Kai žmogui nukris prasimaitinimo, nedarbo, materialinių nepriteklių problemos, jis taps ramesnis, atlaidesnis. Jis pailsės ir tame veide matysime atlaidžią šypseną. Kai žmogui neberekės spręsti kuo pamaitinti vaikus, jį apleis abejingumas, pavydas ir baimė. Jei tvirtai žinos, kad rytdienos problemos išsprendžiamos, jis niekad nepasuks į alkoholio, narkomano taką. Ir vaikutis gims būtinai, nes jo tėvai bus užtikrinti jo ateitimi.

Te neapleidžia mūsų viltis. Tik ji padės žvelgti į Lietuvos ateitį.

O ji turi būti be istorinių klaidų, be politinių ambicijų, be susipriešinimo šleifo. Penkiasdešimt metų dainavome, tai, kas buvo leista, penkiasdešimt metų darėme taip, kaip buvo nurodyta, penkiasdešimt metų rinkome vadovus vienbalsiai, kai jie seniai jau buvo išrinkti, ir niekas dėl to nespėjo, nei su kaimynu, nei su bendradarbiu. O demokratiją priėmėme ne kaip laisvę žodžiui, darbui, minčiai, ne kaip pasirinkimo galimybę. Demokratiją brandinom kaip supjudyti žvėriūkščiai, bandydami vieni kietiems įgelti, įkasti, įgnybti. Svarbu, kad nugalėtų mano nuomonė, mano pasirinkimas, mano siekiai. Taip, iki tolerancijos dar neužaugom, bet kaip ir kiekvienai naujovei subręsti ir įsitvirtinti reikia laiko. Nemanau, kad mano tauta neišmoks garbingų rinkimų, kultūrin-

Senamiesčio sonata.

A. Griškevičius.

gos politikos ar tarpusavio bendravimo meno. Juk šalia demokratijos ir civilizacija, o kur civilizacija, ten ir kultūra.

Lietuva niekada nebuvo grubumo, tamsumo, laukinio elgesio kraštas. Tik to, kas šiandien žmo-

gui prasiveržė po tiek metų tylėjimo, nebemokame išklausti, pateikti, panaudoti. Skubame bet ko-kiom priemonėm peršaukti, aplenkti viens kitą, tarytum bijodami, kad nesusipėsime.

Dar nenorėčiau ateityje matyti vieno Lietuvos skaudulio: kyšininkavimo. Niekam mano krašte ne paslaptis, kad padėtis, pinigai, galimybės šiandieną daug gali. Noriu, kad gydytojas, priimdamas pacientą, sutelktų visas savo žinias, savo geranoriškumą, kad gydydamas matytų žmogų, o ne jo įtakingumą, padėtį, kišenę. Noriu, kad nuskaltęs, pasinaudojęs padėtimi, apmulkinęs silpnėnį, stotų prieš atsakomybę pagal įstatymą, o nebūtų vertinamas pagal kišenę. Baigiame mokyklas, stengiamės, mokomės ir iš karto susiduriame su netiesa. Darbštų, kuklų, nuoširdžiai mokslo siekiantį jaunuolį aplenkia įtakingų tėvelių atžala. Kai visų studijų metu tempiamas ir globojamas jis baigia studijas, toks studentas tampa specialistu: be žinių ir be pašaukimo. Tai ir ateina į ligonines, mokyklas, gamyklas skubantys atstumti darbo valandas. Be pažinčių, gabiam jaunuoliui reikia tenkintis kuklesniais pasirinkimais. Taigi noriu, kad ateities Lietuvoje kiekvienas be nuoskaudų surastų savo vietą ir atiduotų tiek, kiek jis gali. Tegul rašytojai, dainininkai, menininkai suranda atsaką ir pripažinimą savo kraštiečių širdyse. Grožio, gėrio, džiaugsmo niekada nebus per daug, tad neišbarstykite to svetur, o visados parvežkite tai į namus. Mylėkime viens kitą, kur begyventumėme: atšiauriose šiaurynų platumose, mažytėje Lietuvoje, spalvingoje Europoje, ar nuo vargo priglaudusiame Amerikos žemyne. Juk mūsų, lietuvių, taip mažai šioje nuostabioje planetoje.

Aš tikiu, kad žmogus daug gali, tik reikia labai labai panorėti. Todėl ir Lietuvą regiu, kaip mylimą, mylinčią, išdidžią, puošnią ir laimingą moterį, kuri visada žino savo vertę, galimybes, kuri užtikrinta rytojumi ir ateitimi.

- Turtas, gera padėtis ir žmona yra svarbiausios pavydo priežastys.

Lietuviai

- Pavydas kyla iš baimės, kad tu gali tapti mažesniu ir silpnėniu.

Italai

ŠEIMA

Santuoka ir šeima

Rita Maleiškienė

Santuoką ir šeimą galime pavadinti brangiausiu žmonijos turtu, gyvenimo ir meilės šaltiniu, pagrindine visuomenės ląstele. Visas gyvenimas – Bažnyčios, visuomenių, tautų, valstybių – priklauso nuo to, kokioje situacijoje yra santuoka ir šeima. Juk socialinės dorybės, be kurių negali gyvuoti jokia bendruomenė, įgyjamos šeimoje. Tai meilė žmogui, pagarba, pakantumas, teisingumas, gailestingumas, sugebėjimas klausyti ir padėti.

Apie santuoką ir šeimą rašoma daug. Savo pastebėjimus, apžvalgas, tyrimus ir jų išvadas aprašo psichologai, gydytojai, demografai ir net ekonomistai. Taip pat ši tema niekada nebuvo svetima ir Bažnyčiai. Būtent Bažnyčia visada nurodė žmonėms santuoką ir šeimą, kaip sakramentą ir žmogaus pašaukimą.

Visuomet, o ypač pastaraisiais dviem šimtmečiais, popiežiai asmeniškai arba drauge su Vyskupų Kolegija stengėsi plėtoti ir skelbti moralinį mokymą, liečiantį daugelį įvairių gyvenimo sričių, neišskiriant santuokos ir šeimos.

Santuoka ir šeima dabartiniame pasaulyje

Šių dienų naujos visuomenės ir kultūros atmainos, paliesdamos visas gyvenimo institucijas, neaplenkia ir santuokos bei šeimos. Atrodo, kad šiandien, kaip niekada, žvelgdami į šią mūsų visuomenės ląstelę, galime įžiūrėti šviesos ir šešėlių kovą. Iš vienos pusės jaučiasi daugiau asmeninės

laisvės, vis dažniau pasigirsta pasisakymai apie moters vertę, tėvai jaučia didesnę savo atsakomybę, didesnis dėmesys skiriamas vaikų auklėjimui, taip pat šeimoje daug šiltesni tarpžmogiški santykiai. Bet iš kitos pusės, vis dažniau pasirodo ženklai, keliantys nerimą, kad nebebranginamos pagrindinės vertybės. Viskas taip greitai keičiasi. Mūsų pasaulyje vyrauja moralinis reliatyvizmas: kas vakar atrodė šventa ir neliečiama, šiandien minama po kojomis, sunku atskirti ribą tarp gėrio ir blogio, o apie nuodėmės sampratą net nekalbama. Štai, kad ir nekalto, bejėgio kūdikio gyvenimas. Jo atėjimas į šį pasaulį visiškai priklauso nuo motinos sprendimo: gimdys jį ar pašalins, kaip nereikalingą, skaudančią votį. Atrodo, kad žmonės vis dažniau ir dažniau jaučiasi savo ir kitų gyvenimo šeiminkais. Jau niekas nesistebi, kad atsivertęs rytinį laikraštį perskaitys, ar įsijungęs televiziją išgirs, kaip sūnus peiliu subadė savo tėvą, ar girta motina nužudė savo ketverių metų dukrelę. Mūsų moderniaame pasaulyje nebėra pastovių kriterijų.

Psichologų tvirtinimu, žmogus grožinės literatūros veikalą paima į rankas tam, kad persikeltų į gražesnę ir kilnesnę pasaulį. Bet atrodo, kad naujai literatūros leidiniai tai siūlo vis rečiau ir rečiau, o negausūs pavienių autorių pasisakymai apie pasiaukojimą, skaistumą, susivaldymą ar taurią meilę yra tarsi neprašyti svečiai knygų ir žurnalų puslapiuose. Arba televizijos laidos ir kino filmai? Čia dažniausiai keliamos problemos, kurios nepakyla aukščiau instinkto, ir vaizduotė, kuri yra dieviškosios prigimties požymis žmogui, teršiama negražiausiais paveikslais. Tad ar reikia stebėtis, kad šiandien mus mažai tejaudina išsiskyrę šeimos, didėjantis išprievartavimų skaičius, paauglių motinų problema. Nestebina ir tai, kad mūsų akis pripratusi prie viešai išstatomo ir lengvai prieinamo žmogaus kūno. O tai liudija, kad santuokos etika, krikščioniškas žmogiškumas jau tapo mažumos reikme.

Visas tas problemas būtų daug lengviau spręsti ir išspręsti, jeigu žmonės laikytųsi tikėjimo principų, o taip pat šeimai būtų sukurtos geros sąlygos: darbo, gyvenimo, buities, rūpintis naujai

pradėta gyvybe, išugdyti teigiamą visuomenės požiūrį į šeimą, kad kūdikio gimimas suteiktų tėvams džiaugsmą, kad jie turėtų visas auklėjimo teises ir gautų visokeriopą pagalbą. II Vatikano susirinkimas "nori parodyti kelią ir įkvėpti drąsos tiems krikščionims ir nekrikščionims, kurie stengiasi saugoti ir skleisti įgimtą vedybinio luomo kilnumą bei jo didžią, šventą vertę.

Gyvename pasaulyje, kur techninė pažanga, komunikacija, gyvenimo tempas ir eiliniai buitinio gyvenimo rūpesčiai nepalieka daug laiko žmogaus mąstymui ir pažvelgimui į save, savo šeimą, savo tiesioginę aplinką. Bet įdomu pastebėti tai, kad visais laikais ir visose kultūrose bei civilizacijose šeima išliko kaip pagrindinė visuomenės ląstelė, kaip institucija, kaip sistema, nors ne visuomet politinių sistemų ir režimų skatinama ar palaikoma kad išliktų. Galbūt todėl vienu iš pagrindinių šeimos sąvokos apibrėžimų yra amžinumas – nuolatinis egzistavimas įvairiose formose bei kultūrose. Nuo pat gyvybės užsimezgimo iki mirties visas žmogaus gyvenimas priklauso nuo šeimos ryšių ir santykių, ji yra pačių intymiausių išgyvenimų centre. Šeimoje įvyksta visi svarbiausi žmogaus gyvenimo įvykiai: gyvybės pradėjimas, gimimas, sutuoktuvės, mirtis, o svarbiausia, užauginamas ir į pasaulį įvedamas žmogus.

Žmogaus gyvenimo eigoje išryškėja testinumas, nuspalvintas tiesumu ir atvirumu, pasidalinimu, džiaugsmais ir liūdesiu, dosnumu ir gerumu, supratimu ir pasitikėjimu vienas kitu. Šeimos, kurių nariai tvirtai laikosi vienas kito, vienas kitam padeda ir vienas kitą užjaučia, daug lengviau nugalėti visus gyvenimo siunčiamus išbandymus ir sunkumus. Jose gyvenimo principai paremti krikščioniškais pagrindais ir pasaulėžiūra, kur žmogus ir šeima yra daugiau negu daiktas.

Santuokos ir šeimos šventumas

Popiežiai šeimą yra pavadinę "mažute bažnyčia": ji ne tik atspindi Bažnyčią, yra jos dalelė, bet ir aktyviai, savitu būdu prisideda prie Bažnyčios augimo. Ji turi būti gyva Bažnyčios ir parapijos ląstelė. Santuokine priesaika sutuoktiniai ne tik teikia save vienas kitam, bet ypatingu

būdu įsijungia į Dievo sandorą su žmonėmis. Tai nėra vien žmogaus valios padarinys, bet tiesiogiai pačios prigimties, o netiesiogiai paties Aukščiausiojo Kurėjo kūrinys. Ir nuo sutuoktinių vienas kitam ištarto "Taip" Dievo, savo pačių ir visuomenės akyse, jie priklauso vienas kitam, kad galėtų vienas antrą papildyti, patobulinti, padaryti laimingą. Tad galėjimas padovanoti savo asmenybę kitam brangiam asmeniui ir gauti ją atgal praturtiną ir patobulintą tomis savybėmis, kurių trūksta pačiam, padaro šeimos ryšį ypač glaudų, pastovų, nesuardomą. Bet santuokos šventumas ir kilnumas aiškiausiai pasireiškia tik antgamtinėje tvarkoje. Kaip apaštalas Paulius laiške Efeziečiams sako, kad krikščioniškoji santuoka yra "didžioji paslaptis" – *mysterium magnum*, kuri turi savy vaizduoti mistinį santykį tarp Kristaus ir jo įsteigtos Bažnyčios (Ef 5,32). Todėl krikščioniškoji santuoka artimai susijusi su tuo, kas kiekvienam krikščioniui yra brangiausia ir švenčiausia; santuoka jau vien savo buvimu yra nuolatinis švenčiausių ir kilniausių krikščioniškų paslapių priminimas, nuolatinis paraginimas kelti savo žvilgsnį aukštin.

Jėzaus Kristaus įsteigtas santuokos sakramentas

Santuokos sutartį Kristus pakėlė sakramentu, kad gyvybės ir gyvenimo lopšys būtų pašventintas ir sutvirtintas. Tad santuoka nėra privatus sužadėtuosiu reikalas, bet viešas Dievo meilės ir ištikimybės ženklas. Santuokos įžado viešumas nereiškia brovimosi į sutuoktinių švento jausmo sodą, tai veikiau globa ir pripažinimas, parama ir liudijimas jų ištarto "Taip" bendram gyvenimui. "Sakramentas kaip dovana teikia jiems malonę ir įpareigoja prisiminti didžiuosius Dievo darbus ir liudyti juos savo vaikams; kaip sudabartinimas teikia jiems malonę ir įpareigoja mylėti vienas kitą ir savo vaikus tokia meile, kuri atleidžia ir dovanoja atpirkimą; kaip pranašystė suteikia jiems malonę ir įpareigoja liudyti susitikimo su Kristumi viltį (Jonas Paulius II).

Vyras ir žmona savo santuokoje sutinka Kristų, Bažnyčios Sužadėtinį, kuris santuokos

sakramente pasilieka su sutuoktiniais, teikdamas savo pagalbą: “kad sutuoktiniai galėtų vienas kitą mylėti tikrai nuoširdžiai, pastoviai ir ištikimai, taip kaip Kristus mylėjo Bažnyčią ir jai save paaukojo” (II Vatikano susirinkimas). Ypatinga sakramentinė vidinė malonė skirta natūraliai meilei išstobulinti, neišrišamai vienybei patvirtinti ir susituokusiems pašventinti (Pijus XI). Enciklikoje “*Casti connubii*” sakoma: tas sakramentas tiems, kurie jam nesipriešina, ne tik padidina pašvenčiamąją malonę, nuolatinį antgamtinio gyvenimo principą, bet jis teikia ir ypatingų dovanų, gerų sielos nuotaikų ir malonių, jis šitaip pakelia ir patobulina prigimties jėgas, kad susituokusieji galėtų ne tik suprasti protu, bet intymiai skonėtis ir tvirtai laikytis, sėkmingai norėti praktikoje vykdyti tai, kas privalu vyro ir žmonos luomui, jo tikslams ir pareigoms; jie jiems pagaliau suteikia teisę į aktualią malonės pagalbą kiekvieną kartą, kai jiems reikia atlikti to luomo pareigas”.

Santuoka, kaip sakramentas sutuoktiniams, gyvenantiems šventoje Dievo malonėje, teikia specialias malones, tokias kaip – antgamtinę pagalbą mylėti vienas kitą ir būti ištikimais santuokinei meilei; pagalbą tinkamai auklėti vaikus ir pagalbą, kad kūniškasis gyvenimas būtų dvasingas. Be Kristaus malonės šeima tarsi bedvasis pastatas. Žmogiškosios jėgos vien iš savęs nesuras tos tvirtybės, kurios reikalauja ištikimybės, vaikai, jų ugdymas. Sunkūs susirgimai, mirtys, nelaimės sukeltų visišką nusivylimą, jei vedusieji nepasikliautų malone. Šiuo sakramentu “Kristus suteikia jiems stiprybės pakelti savo kryžius ir sekti Juo, atleisti vienas kitam... (Ef 5,21; Gal 6,2) ir mylėti vienas kitą su antgamtinio švelnumu ir vaisinga meile” (Katalikų Bažnyčios Kateizmas).

Santuokos vienumas ir neišardomumas

Esminės santuokos savybės yra vienumas ir neišardomumas. Vadinasi, Dievo mintimi, kuri glūdi įgimtoje teisėje ir Dievo Apreiškime, santuoka yra nesuardomas ryšys, kurį sudaro vienas vyras su viena moterimi. Valstybiniai įstatymai to nepripažįsta, bet krikščioniui galioja šv. Pauliaus pamokymai: “Sutuoktiniams įsakau ne aš, bet

Viešpats, kad žmona nesiskirtų nuo savo vyro, o jei atsiskirtų, kad liktų netekėjusi arba susitaikytų su vyru; – taip pat ir vyras tegul nepalieka savo žmonos” (Rom 7,2-3).

Viešpaties įsakymas, apie kurį kalba šv. Paulius, yra draudimas atleisti moterį, kaip tai buvo leista Mozės Įstatyme. Šv. Mato Evangelija aprašo Kristaus pasikalbėjimą su fariziejais, kur Gelbėtojas aiškiai įsako santuokos nesuardomumą. “Tuomet pas jį atėjo fariziejų. Spęsdami pinkles, jie paklausė: “ar galima vyrui dėl kurios nors priežasties atleisti žmoną? Jis atsakė: “Argi neskaitėte, jog Kūrėjas iš pradžių sutvėrė žmones kaip vyrą ir moterį” ir pasakė: Todėl vyras paliks tėvą ir motiną ir glausis prie žmonos, ir du taps vienu kūnu. Taigi jie klausė: “O kodėl Mozė liepė duoti skyrybų raštą, atleidžiant žmoną?” Jis atsakė: “Mozė leido jums atleisti savo žmonas dėl jūsų širdies kietumo. Bet pradžioje taip nebuvo. Taigi aš jums sakau: kas atleidžia žmoną, – jei ne dėl ištvirkavimo, – ir veda kitą, svetimauja” (Mt 19,3-10).

Savo prigimtimi sutuoktinių meilė siekia vienumo asmenų bendrijoje, kuri apima visas gyvenimo sritis. “Jie jau nebe du, o vienas kūnas” (Mt 19,6), jie šaukiami pastoviai augti viename per ištikimybę, kuria kasdien patvirtina savo santuokos priesaiką. Sutuoktiniai gyvena natūraliu vyro ir moters pasipildymu siekiant dalintis visu gyvenimu, viskuo – ką jie turi ir kas jie yra. Tas vienumas negali būti laikinas. Juk negalima įsivaizduoti, kad giliai ir tikrai myli tas, kuris pasiryžęs arba galvoja greitu laiku pamesti savo mylimąjį. Dar sunkiau suprasti meilę tokio, kuris mano, kad po kelerių bendro gyvenimo metų, o gal senatvėje, kada meilė turi pasidaryti kilnesnė ir pavirsti dvasine draugyste, jis gali būti neištikimas. Kai lūpos, klusnios širdies balsui, taria *myliu*, tuo pačiu duodamas ir ištikimybės pažadas. Jei pati meilės prigimtis reikalauja nesuardomos santuokos, tad teisinga, kad dorovės nuostatai patvirtintų tą reikalavimą ir kad to pažado laužymą laikytų skriauda ir nuvylimu, padarytu antrajai pusei, jos švenčiauioms teisėmis ir viltims. II Vatikano Susirinkimas skelbia santuokos neišardomumą,

nežiūrint kai kurių pasiūlymų itin rimtais atvejais leisti skyrybas. Konstitucijoje „Gaudium et Spes“ rašoma: „žmogišku veiksmu, kuriuo sutuoktiniai atsiduoda vienas kitam, Dievo sutvarkymu kyla tvirta institucija taip pat visuomenės atžvilgiu. Šita šventa sąjunga, atsižvelgiant sutuoktinių, vaikų ir visuomenės labą, nepriklauso nuo žmonių savi-valės.

Šiandien labai dažnai galime išgirsti nuomonę, kad šiais laikais per sunkus ar neįmanomas ryšys su vienu asmeniu visam gyvenimui, arba antikultūros deformuotų pažiūrų žmonės neigia santuokos neišardomumą, iš naujo primenama, kad santuokos neišardomumo stiprybė ir pagrindas yra Jėzuje Kristuje. Galutinė tiesa yra Dievo planuose, išreikštuose Apreiškime. Dievas nori, kad santuoka būtų neišardoma, ir teikia kaip vaisių ir reikalavimą absoliučiai ištikimos meilės, kaip ir jis ištikimai myli žmogų ir kaip Kristus myli savo Bažnyčią.

Kristus atnaujina pirmąją sumanyką, kuri Kūrėjas įrašė į vyro ir moters širdis, o per santuokos sakramentą suteikia „naują širdį“, ir sutuoktiniai gali ne tik įveikti „širdies kietumą (Mt 19,8), bet kartu ir dalytis pilnutine ir nepaliaujama Kristaus meile, Naująja ir Amžinąja Sandora, meile, kuri tapo kūnu. Kaip Kristus yra „Ištikimas liudytojas“ (Apr 3,14), tas Dievo pažadėtasis „taip“ (2 Kor 1,20) ir kartu tobuliausiai ir besąlygiškai įgyvendina ištikimą meilę, kuria Dievas myli savo tautą, taip ir krikščionys sutuoktiniai yra pašaukti realiai dalyvauti neatšaukiamame, nesusardomame ryšyje, kuris jungia Kristų su Bažnyčia, jo sužadėtine, kuriai Jis parodė meilę iki galo“ (Jn 13,1).

Už santuokos neišardomumą ir pastovumą kalba daug sveiko proto įrodymų, ir pagaliau Dievo apreiškimas sustiprina proto argumentus. Žmonių nusikaltimų dorovei istorija pateikia labai liūdną duomenų, kilusių dėl išsiskyrimų. Išsiskyrimai išaugo iš to paties šaltinio, kaip ir daugpatystė: iš Dievo įsakymų pamiršimo ar nepripažinimo, iš savo aukštesnės dvasinės prigimties ir jos paskirties nepaisymo, iš nugrimzdimo į kūniškąjį gyvenimą. Aistra aptemdė protą ir

privertė jį sugalvoti tūkstančius suktų, į tiesą panašių nesąmonių, pateisinti santuokos neištikimybės.

Patyrimas rodo, kad įstatymai, leidžia išsiskyrimus, įveda skyrybų paprotį, kuris metai iš metų auga ir naikina šeimas. Daugėjant skyrybų skaičiui, kartu automatiškai mažėja vaikų skaičius. Čia būtų galima paimti Rusijos pavyzdį, kur buvo paminti krikščioniškos santuokos nuostatai ir priimti įstatymai, kurie įvedė visišką laisvę skyryboms. Pasirodė, kad pasirinktas kelias ardo šeimas, gausėja vaikų be globos skaičius. Taigi gyvenimo patirtis parodė, kad yra negerai atitolti nuo Dievo nustatytos tvarkos.

Bažnyčia visada gynė santuokos neišardomumą. Ir net tada, kai grėsė pavojus atskilti nuo Bažnyčios ištisoms tautoms. Kitaip Bažnyčia būtų atitolusi nu Kristaus ir jo mokymo. Todėl kiekvienas rimtai galvojantis žmogus turi būti dėkingas Bažnyčiai už tai, kad ji, siaučiant žmonių silpnybėms ir egoizmui, nepajudinamai gina Dievo įstatymus. Kai puolanti visuomenė pageidauja skyrybų, kurias leidžia klaidingos tikybos, tik mūsų Bažnyčia drąsiai kartoja Kristaus žodžius „ką Dievas sujungė, žmogus teneišskiria“ (Mt 19,6). Bažnyčia žino, kad nesusardoma santuoka ne kartą deda sunkią ir nepakeliamą našta; bet ji taip pat žino, kad leidus skyrybas, būtų dar daugiau blogio.

II Vatikano Susirinkimas išvardina keturias pagrindines priežastis, kurios įrodo, kad santuokos neišardomumas būtinai:

1. Sutuoktinių gerovė. Skyrybos užkerta kelią tarpusavio pagalbai ir papildymui meilėje. Vyras ir žmona negali visiškai atsiduoti vienas kitam, jei kurio nors sutuoktinio mintyse glūdi prielaida, kad jų santuoka gali iširti. Žmogiškoji meilė trokšta pastovaus bendravimo, tarpusavio pagalbos, globos, ypač sunkiausiomis gyvenimo situacijomis. O to galima tikėtis tik tada, kai sutuoktiniai gyvena pastovioje sąjungoje. Be to, tikrumas, kad santuokos ryšys yra neišardomas, tampa galingu paskatinimu sutuoktiniams išsaugoti ištikimybę ir meilę. Tai stiprus motyvas pakęsti vienas kito trūkumus ir išsaugoti tarpusavio vienybę bei harmoniją.

IVAIRYBĖS

Paruošė inž. Viktoras Jautokas

Robotas kaip gyvatė

Kai kalbame apie robotus, tuoj prieš akis atsistoja figūra, panaši į žmogų, bet ne į gyvatę. Viena bendrovė New Yorke pagamino robotą, panašų į gyvatę, ypač kai ji juda, šliaužia. Robotas gali lankstytis į visas puses. Turi šešis sąnarius, kurie pasisuka 120° į bet kurią pusę. Į kiekvieną sąnarį yra įmontuoti maži elektriniai motorukai ir jų valdymui elektroninė įranga. Kiekvienas sąnarys veikia nepriklausomai vienas nuo kito. Robotas yra 1,4 metro ilgio ir 42 mm skermens. Sveria 4,6 kg (10 lbs). Slenka 20 cm per minutę.

Roboto priekyje įtaisyta maža video kamera, kuri perduoda priekyje esamą vaizdą. Šis robotas pritaikytas pramonei, bet galima naudoti ir kitur, pvz., sudėtingų vamzdžių vidaus patikrinimui. Įdomu, kad jį bandys ateityje panaudoti, įvykus žemės drebėjimui, ieškant žmonių po sugriuvusiais namais, ko anksčiau nebuvo galima padaryti. Gyvi žmonės po griuvėsiais bus greičiau surasti. Kaip matome, šio roboto pagalba bus įmanoma išgelbėti daug gyvybių.

Golfininko padėjėjas

Kas yra žaidęs ar dar tebežaidžia golfą, gerai žino, kaip sunku nustatyti tikslų atstumą nuo kamuoliuko iki vėliavėlės. Žinant nuotolį lengva

pasirinkti kamuoliuko numušimui lazda. Norint pagelbėti golfininkams, keletas bendrovių atstumo nustatymui pradėjo gaminti lazerio aparatus. Pirmieji buvo per dideli ir per brangūs: kainavo apie 900 dol. – eiliniam golfininkui tai buvo per brangu.

Dabar VistaTronics Eagle bendrovė pagamino naują rankinį lazerio instrumentą, kuriuo nustatomas atstumas. Jo kaina žemiau 150 dolerių.

Aparatas yra keturių colių aukštumo, sveria šešias uncijas ir veikia taip: specialiam tikslui pagamintas lazeris išduoda infraraudoną šviesos srautą, kuris, atsimušęs į vėliavėlės kote įtaisyta reflektorių, nustato tikslų atstumą. Tikslus nuotolis šiuo instrumentu gali būti nustatytas tik nuo 30 iki 320 jardų. Jeigu atstumas yra mažesnis ar didesnis, būna netikslus.

Nauji kabeliai Europoje

Sugriuvus Berlyno, sienai, pakilus geležinei uždangai, suirus Sovietų sąjungai, įvairios Vakarų bendrovės pradėjo žvalgytis į Rytus, numatydamos naują rinką savo technologijos įrangai ir jos prekėms. Ieškojo tokios srities, kuri per beveik 50 metų būtų daugiausiai atsilikusi.

Viena tų sričių, kuri buvo labai neišsivysčiusi – tai telefonų ryšys, ypač tarptautinis. Norint pagerinti tarptautinį telefonų ryšį, reikia išvesti naujus telefonų kabelius. JAV, Vakarų Europos ir Japonijos bendrovės įsijungė į šį darbą ir nutarė, kad viską reikia pradėti iš pagrindų: nevesti metalinių kabelių, bet stiklo pluoštų, mat stiklo kabeliais tuo pačiu metu galima atlikti daug daugiau telefoninių pasikalbėjimų.

Visas kabelių išdėstymas vyksta įvairiomis kryptimis. Juos veda skirtingos bendrovės. 1990

2. Vaikų gerovė. Santuokos išardomumas būtų labai kenksmingas vaikui. Santuokai nutrūkus, vaikas netenka vieno iš tėvų arba abiejų, o tai atsiliepia vaiko psitikėjimo ir saugumo jausmui. Vaikų psichikoje išsiskyrimas palieka didelį sąmyšį. Tai mums įrodo skyrybų teismų, psichologų, gydytojų sukaupti faktai.

3. Visuomenės gerovė taip pat reikalauja stabilų šeimų, nes tik taip gali būti užtikrintas sveikas jaunosios kartos auklėjimas, tikras susiklausymas ir solidarumas visuomenėje.

4. Teologinė prigimtis. Šis argumentas remiasi krikščioniškosios santuokos sakramentiniu statusu. Pagal šv. Paulių (Ef 5,21-23), santuoka tarp krikštytų žmonių sudaroma pagal Kristaus sąjungos su Bažnyčia modelį.

m. pradėta vesti pirmoji kryptis, kuri ėmė veikti 1994 m. Ji eina iš Frankfurto į Varšuvą, Prahą, Bratislavą, Budapeštą – sudaro 3700 km. Vėliau ši minėta pirmoji kryptis bus pratęsta ir į Lietuvą, Gudiją, Rumuniją, Bulgariją ir Moldaviją – tada visas kabelis sudarys 14.000 km ir kainuos 500 mln. dolerių.

Neseniai išvestas kitas šiaurės-pietų krypties kabelis, kuris sujungia Estiją, Latviją, Lietuvą ir toliau po vandeniu per Baltijos jūrą – Daniją, Švediją (linija Lietuva – Švedija jau pradėjo veikti), o iš ten Lenkiją, Čekiją ir Austriją. Ši linija yra 1500 km ilgio. Kainavo 100 mln. dol. Kai šis užmojis bus užbaigtas, atsiras galimybė lengviau susisiekti su Lietuva.

Judesių slopintojas

Žinome, kad yra žmonių, kurie, paveikti bet kurios ligos, įgauna rankų drebinimą. Jiems sunku rašyti, valgyti, gerti iš stiklinės ar puoduko. Vaistai ne visada padeda sumažinti šį drebinimą. Todėl MIT (Massachusetts Institute of Technology) mechanikos inžinieriai prieš keletą metų pradėjo projektuoti prietaisą, sumažinantį rankų drebinimą.

Instrumentas veikia panašiai, kaip mašinos amortizatorius (shock absorber) arba durų prietaisas, neleidžiantis durims smarkiai užsitrenkti. Prie rankos pritvirtinamas instrumentas, slopinas drebinimą. Rankos judesių mažinimą valdo mažas kompiuteris, kuris jaučia drebinimo judesius. Kai rankos judesys eina į bet kurią pusę, tada kompiuteris siunčia pulsą prietaisui, kad gretai pasipriešintų judesiui. Šiuo būdu rankos drebinimo judesiai sumažinami net iki 85%.

Būtinasis elektros lizdas garaže

Elektra varomų automobilių ateitis dar nėra visiškai aiški, bet kai kurie miestai ir apskritys (counties) jau dabar tam ruošiasi, ypač Kalifornijos gyventojai. Sacramento apskritis Kalifornijoje išleido pastatų kodą, kad nuo 1995 metų visi naujai statomi namai privalo turėti elektros lizdą, iš kurio būtų galima pakrauti automobilio akumulatorius. Kodas liečia visus vienos šeimos gyvenamųjų namų garažus, nurodant, kaip ir kur privalo būti įrengtas elektros lizdas.

Kodo išleidimas buvo paskatintas, nes 1998 metais 2% visų Kalifornijoje parduotų automobilių privalės būti be jokių gamtai žalingų išmetamųjų dujų. Sacramento apskrities elektros bendrovė ruošiasi pagaminti tiek elektros energijos, kad galėtų aptarnauti nuo 100.000 iki 150.000 elektra varomų automobilių. Manoma, kad ir kitos JAV apskritys, saugodamos savo žmonių sveikatos gerovę paseks šiuo vertingu pavyzdžiu.

Ar tarakonas yra šnipas?

Tokyo universiteto profesorius Isao Shimoyama ir jo bendradarbiai pasisėkė įdiegti į tarakono antenų lizdus kompiuterizuotą kontrolę, kuri siunčia elektroninius impulsus į šio parazito antenų lizdus. Tuo būdu žmogus jį valdo: gali įsakyti, kad eitų pirmyn ar atgal, pasuktų į dešinę ar kairę.

Nors tai yra šio tyrimo pati pradžia, bet mokslininkai mano, kad jiems pasiseks ant tarakono nuogaro uždėti mažytės video kameros. Tada jį pasieks į tokias vietas, kur kitu būdu neįmanoma įeiti, o video kameros turės galimybę perduoti visą vaizdą, kur tik tarakonas keliaus.

Dar nežinoma, ar projektas pasiseks, bet jau pasigirdo įvairiausių prieštaravimų. Bijoma, kad kenkėjas tarakonas nepradėtų šnipinėti, ypač privačiuose žmonių butuose ar viešbučiuose.

Prof. I. Shimoyama užtikrina, kad šį tyrimą daro grynai moksliniais sumetimais, nemanoma panaudoti žmonių šnipinėjimui. O kas galėtų jo žodžius patvirtinti?

Naujas žibintuvėlis

Georgia Tech tyrimų institutas suprojektavo ir pagamino pavyzdinį radaro žibintuvėlį. Juo galima susekti žmogų, pasislėpusį už durų ar sienos. Žibintuvėlis jaučia žmogaus kvėpavimo judesius. Šį prietaisą bus galima daug kur panaudoti, ypač policijos tarnyboje – pasislėpę nusikaltėliai negalės užpulti policininkų iš pasalų.

Manoma, kad vėliau, patobulinus šį instrumentą bus galima panaudoti medicinoje, tikrinant širdies plakimą.

Žibintuvėlis išduoda dešimt kartų mažiau elektromagnetinių bangų, negu šiandien žmonių vartojama mikrobangų krosnelė.

ATGARSIAI

Gerbiamas Redaktoriau,

Jūsų žurnalo 1998 m. kovo mėnesio numeryje Algirdas Sabaliauskas straipsnyje "Ar tokie baisūs tarptautiniai žodžiai?" mane nustebino to straipsnio pabaigoje žiauriu nenuoseklumu. Įtikinančiai aiškinęs apie kai kurių svetimžodžių neišvengiamumą lietuvių kalboje, jis užbaigia straipsnį keistu aiškinimu žodžio "nacionalinis".

Pripažinęs siūlymą tą žodį keisti į "tautinis" bei "valstybinis", jis griebsi aiškinti, jog "nacionalinis" esąs platesnės apimties ir todėl nekeistinas. Pavyzdžiais jis pristato tokius pavadinimus: "Lietuvos nacionalinė filharmonija", "Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka". Tai esančios įstaigos nesusijusios vien tik su lietuvių tauta, bet ir su kitomis Lietuvoje gyvenančiomis tautomis ir todėl žodis "tautinis" čia netinkas. Aišku, kad "tautinis" čia netinka! Bet kodėl jis užmiršta žodį "valstybinis"? Kodėl jis nepagalvoja, kad lietuvių kalba žodžio "nacionalinis" sampratos atžvilgiu yra daug turtingesnė už tą žodį vartojančias kalbas? Lietuvių kalba skiria tautą nuo valstybės ir tautinį nuo valstybinio, jis skiria vienatautę bendruomenę nuo daugiatautės bendruomenės. Todėl ir jo duodamiems pavyzdžiams puikiausiai tinka žodis "valstybinis": "Lietuvos valstybinė filharmonija", "Lietuvos valstybinė M. Mažvydo biblioteka".

Baigdamas primenu, jog prieš sovietinę Lietuvos okupaciją lietuviams nereikėjo nei "nacionalinio", nei "nacijos". Tai žodžiai, kurie per 50 metų priespaudos atėjūnų lietuviams buvo sąmoningai brukami ir daugeliui įbrukti. Jų vartojimu buvo norima Lietuvą nutautinti – sveiko tautiškumo sampratą išrauti iš lietuvio širdies bei atminties ir jį padaryti tarptautiniu žmogumi. Tokius žodžius reikia kuo greičiau pašalinti!

*Su pagarba,
kun. Jonas Staškevičius*

Gerbiamas Redaktoriau,

Jūsų žurnalas tikrai puikus. Ir Jūsų straipsniai taip pat. Jūsų straipsnyje "Gyvatės nuodai" (1997 m. gruodžio mėn.) taip išsamiai, giliai, esmingai aptarta labai slidi, neapčiuopiama tema. Aš nustebau: negi ir Amerikoje tas pats, kas Lietuvos miesteliuose ir kaimuose?

Žurnalų dalijamės mokytojai ir mokiniai. Šimtą kartų dėkoju Jums ir tam gerajam siuntėjui, kad neišbraukiate mano pavardės. Tik nežinau, kaip atsilyginti.

Sudiev. Stasė Petkienė

Geriausias atsilyginimas būtų, jeigu atsiųstunėte kokią staipsniuką. Žinau, kad Jūs gerai rašote.

Redaktorius

Didžiai gerbiamieji,

labai ašiprašau, kad man pritrūko supratimo taip nuoširdžiai padėkoti Tamstoms už reguliariai mums siunčiamą žurnalą "Laiškai lietuviams", kaip tai padarė kiti. Tai darau dabar. Jau ne pirmus metus jį gaunu. Tai pati mylimiausia mano korespondencija. Žurnalą padariau prieinamą ne tik lietuvių kalbos ir tikybos mokytojams, bet ir 189 moksleiviams bei 21 mokyklos mokytojai. Jį dažnai paskolinu ir Telšių švietimo skyriaus inspektorei Irenai Radzienei, prižiūrinčiai rajone lietuvių kalbos mokymą.

Perskaitytus žurnalus komplektuoju ir saugau mokykloje. Todėl visų šių žmonių vardu nuoširdžiausias ačiū Jums už tai, kad sudarote mums galimybę išgirsti atvirą, teisingą krikščionišką žodį. Žurnalo turinys – gerumo, meilės artimui ir katalikiškos dorovės šaltinis. Ačiū, ačiū! Kad nors kiek galėtume atsilyginti už dėmesį ir pagalbą, karšta malda prašome Aukščiausiąjį suteikti Jums gausių, reikalingų malonių.

*Su pagarba,
Elzė Baltrimienė*

Gerbiamoji Redakcija,

"Laiškai lietuviams" yra didelis sielos penas, kuris suartina su Dievu. Mielai laikiu naujų numerių. Mane stiprina tokiomis dvasinėmis mintimis. Teatlygina Jums Dievas!

*Jus gerbiantis,
P. Abramavičius*

KNYGOS

Jonas A. Kučinskas-Kučingis **ŠVENTINIAI IR PROGINIAI PAMOKSLAI**. Autorius savo įžanginiame žodyje dėkoja "Logos" leidyklai ir jos direktorei dr. Daliai Marijai Stančienei, kurios rūpresčiu šie jo pamokslai išvydo saulės šviesą. Tikrai prel. J. Kučingos gerai pasiėlgė, surinkdamas savo įvairiomis progomis pasakytus pamokslius ir davė išleisti gražiai paruošta knyga. Kai kurių švenčių proga yra net po kelis pamokslius, o kalėdinių net keliolika. Iš viso knygoje sutelkta apie 130 pamokslų. Jie ypač bus naudingi kunigams, kurie jau yra pasakę daugybę pamokslų ir ieško naujų minčių bei pavyzdžių. Čia jų ras apščiai.

Lietuvoje leidžiant knygas, ne taip elgiamasi, kaip išeivijoje, kur pats autorius atlieka įvairius paruošimo darbus, o čia juos pašidalina net keletas bendradarbių: stilistė – Marija Staskevičienė, korektorė – Irena Čupalienė, techninė redaktorė – Stasė Turauskienė, maketuotoja – Aušra Pilkionytė. Viršelio dailininkė – Ingrida Umbrašaitė, pasinaudojusi Žilvino Jasio nuotrauka.

Knygos kaina (kaip paprastai Lietuvoje) – suartinė. Leidyklos "Logos" adresas: Laisvės pr. 60, 2056 Vilnius.

Šią trumpą knygos paminėjimą norime baigti tuo, kuo ji buvo pradėta, t.y. Bernardo Brazdžionio eilėraščiu "Kunigas":

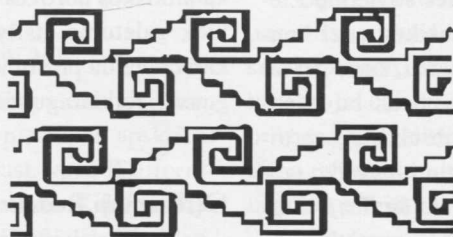
*Tu esi kunigas per amžinuosius amžius,
Maldas ir padėkas, ir prašymus renkęs
Vardu Jehovos, Kristaus ir visų
dienų Praamžiaus,
Kodylo dūmuos laimingas Adomo
ir Ievos aukas.*

*Esi tu kunigas, ir tavo rankos neša
Dangun ir ašaras, ir džiugesį žmogaus,
Ir Viešpaties malonės šventą lašą
Šventų mišių aukoj maldaujįs gaus.*

*Palikęs žemei savo žemės rūbą seną,
Tu gyva Viešpaties dvasia apsivilkai
Ir žemės dangišką pateną
Dievop iškėlęs, tartum Ostiją, laikai.*

*Esi tu kunigas – žmogus stebukladaris,
Duoną ir vyną konsekruojąs Kristaus
kūnu ir krauju.
Seno įstatymo Melkizedeko žodį taręs
Jėzaus Įstatymu nauju.*

*Esi apaštalas tu, vergas, ar esi tu
vergo tarnas,
Tau neprilygsta nei Saliamono,
nei Dovydo tarnai –
Po ištarme: "Te es sacerdos in aeternum" –
Esi tu kunigas čionai, Tenai ir amžinai.*

□ Lietuvos vyriausybė vasario 4 d. posėdyje paskirstė iš 1998 m. biudžeto 5 mil. litų tradicinių religijų vadovybėms. Paramos dydžio kriterijus – nuošimtis. Vyriausybės patarėjas religijų klausimais Petras Pliumpa informavo, kad katalikai Lietuvoje sudaro 91%, stačiatikiai 5%, sentikiai 1%, evang. liuteronai, evang. reformatai ir kt. – 3%. Procentualiai Lietuvos Vyskupų konferencijai, atstovaujančiai Romos katalikams, paskirta atitinkama suma – 4550 tūkst. litų.

KALBA

Dar apie tarptautinius žodžius

Arvydas Barzdukas

Mintys, kurios kyla Algirdo Sabaliausko pasisakymą apie tarptautinius žodžius perskaičius (Kalba, L.L., 1998 kovo mėn. numeris).

Niekas nekelia balso prieš tarptautinių žodžių vartojimą. Jokia kalba be jų šiais laikais neišsiverčia ir tikrai nėra reikalo, vietoj daugelio jų, lietuviškus pakaitalus kurti ir bandyti tuos naujus, dažniausiai sunkiai suprantamus žodžius išmokti. Prieš ką murmama, tai prieš prie svetimų kalbų žodžių lietuviškų galūnių kergiojimą ar jų neva "lietuviškai" perrašymą, ypač ten, kur turimas visiškai tinkamas lietuviškas arba jau įprastas tarptautinis žodis. Taip visai be reikalo atsiranda *bukletas*, arba vietoj seniai priimto *projektuotojo ar projekto-dizaineris* ar *dizainas*.

Tokie "pakaitalai" dažnai ne tik kad nėra lietuviški, bet lietuvių kalboje nuklysta nuo savo originalios prasmės. Jei kas, pavyzdžiui, mano, jog žodis *bukletas* reiškia *maža knygutė* ir kad jis yra padarytas iš angliško *booklet* ("a little book"), tai labai klysta, nes lietuviškai tas žodis reiškia "vieno didelio lapo sulankstomas leidinys, lankstinys" (DLKŽ, 1993), atseit, tai, ką mes čia, vakaruose, jau senokai vadiname lankstinuku, o angliškai tiktu vadinti *folder* ("a folded printed circular"). *Booklet*, nurodo žodynas, gali būti ir *pamphlet*. 1972

metais išleistame lietuvių kalbos žodyne *bukleto* dar nebuvo, bet buvo seniai mūsų kalboje esantys tarptautiniai žodžiai *pamfletas* arba *brošiūra*. *Lankstinukas* būtų už visus tinkamiausias žodis tokiam "sulankstytam leidiniui" pavadinti, bet jo žodyne nėra, siūlomas *bukletas*.

Tarp kitko, *pamfletas* lietuviškai irgi visai ką kitą reiškia, nei angliškai. Lietuviškai tas žodis nurodo leidinio turinį ("satyrinis kūrinys, pajaukiantis kurį nors asmenį ar visuomeninio politinio gyvenimo reiškinį"), o ne leidinio apimtį ar išvaizdą ("an unbound printed publication with no cover or with paper cover"). Žodžio *brošiūra* (angliškai *brochure*, žodis kilęs iš prancūzų kalbos) prasmė abejose kalbose ta pati: "nedidelė spausdinta knygutė". Kam 1993 metais išleistam žodyne prirėkė *bukleto*, taip ir lieka neaišku, ypač kad ir to žodžio prasmė neatitinka žodžio, iš kurio jis neva padarytas, prasmės, taigi abi kalbas mokantiems, įnešama tam tikra maišatis.

Iki 1993 metų žodyne nebuvo ir žodžių *dizaineris* ir *dizainas*. Išsivertėme su kitais skoliniais: *projektuotojas* ir *projektas*. Dabar esą *dizainas* – tai "meninis... projektavimas". Angliškai žodis *design*, ar kaip daiktavardis, ar kaip veiksmazodis turi šešiolika prasmų, bet kad lietuviškai jis surištas su "menu", tai jau reikia specialiai žinoti, ypač kada šnekamoj kalboj jis taikomas ir vartojamas daug plačiau.

Visiškai neįtikinąs Sabaliausko aiškinimas, kodėl nereikėtų atsisakyti žodžio *nacionalinis*. Žodžiai *tautinis-ė* ir *valstybinis-ė* reiškia du skirtingus dalykus, ir niekas žodžio *tautinis-ė* nei į filharmonijos, nei bibliotekos pavadinimus įterpti nei iš tolo nesiūlo. Tai tikrai būtų nesusipratimas. Tačiau tai, kas yra įsteigta, priklauso ir yra išlaikoma valstybės, yra *valstybinis* ar *valstybinė*, tad turėtų būti valstybinė filharmonija, valstybinė biblioteka ir, savaime suprantama, valstybinė futbolo rinktinė, kuri tarptautinėse varžybose atstovauja Lietuvai. Kad Lietuvos valstybiniam orkestre groja ir nelietuvių tautybės ar kilmės žmonės, tai nesudaro jokio skirtumo – visuose valstybiniuose orkestruose groja įvairiausių tautybių muzikantai, ir tie orkestrai vis tiek lieka tos valstybės valstybiniais orkestrais.

TĖVYNĖJE

Paruošė Marija A. Jurkutė

ŠALTINIŲ, RETŲ AUGALŲ, DIDELIŲ KALVŲ YRA IR MIESTE

Daugelis vilniečių įsitikinę, kad aukščiausios sostinės vietos – Gedimino, Trijų Kryžių kalnas ar kokia kita mieste gerai matoma aukštuma. Tik retas žino, kad toji aukščiausioji vieta – Rikantiškių kalva, kurios absoliutus aukštis yra 230,7 metro. Raižytame Vilniaus kraštovaizdyje ji nelabai krin-ta į akis, mat iškilusi tarp pievų ir vešlių medžių.

Rokantiškių kalva paskelbta savivaldybės saugomu objektu. Tokių iš viso yra 41. Šiame sąraše – ir Sudervėlės slėnio atragis. Šis slėnis ir jame prigludęs Gudelių kaimas buvo Vilniaus apylinkių grožio pavyzdys.

Kas dažnai vaikšto po Vingio parką, turbūt aptiko veršliai čiurlenantį šaltinį. Prie jo lengva priėti, tad nemažai poilsiautojų nepraleidžia progos atsigerti gaivaus vandens. Šaltinis tapo saugo-

Lygiai taip ir su Martyno Mažvydo valstybine biblioteka: jos išlaidas apmoka Lietuvos valstybė, o ne kokia nors “nacija”, ar “naciai”.

Taigi svarbu institucijos priklausomybė, o ne koks nors neapibrėžtas “susisiejimas” su viena ar kita tauta. Lietuvių kalboje *tauta* nėra *valstybė* ir atvirkščiai. Tai, kas kyla iš tautos, žmonių, be valstybės pas-tangų ar įsikišimo, yra *tautinis* ar *tautinė*. Taigi *tautinis šokis*, *tautinė daina*, *tautinė juosta*, *tautinis menas* ir t.t. Kodėl yra bandoma tą žodžio *nacionalinis* vartojimą teisinti (esą tai “platesnė sąvoka”), šiek tiek užsimena ir Sabaliauskas. Visiškai suprantama, kad, kada sovietinės okupacijos metais žodžių *tauta* ir *tautinis* iš viso nebuvo viešai leidžiamie vartoti, o *valstybė* tai buvo “didžioji tėvynė”, iš rusų kalbos įsivestas *nacionalinis* liko vienintelis leistas žodis saviems, lietuviškiems reiškiniams pažymėti. Taigi kaip kažkas iš Lietuvos atvykęs išsitarė, tas žodis tapo parankus “mus” nuo okupanto atskirti. Todėl, aiškina-ma, jis ir tapo “toks brangus”, kad jo dar vis nenorima atsikratyti.

Tačiau, tie laikai praėjo ir, Dieve duok, nebegrįš. Žodžiai *tautinis* ir *valstybinis* lietuvių kalboje turi labai aiškus, visiems suprantamas ir įprastas reikšmes, ir juos abu kažkaip nenatūraliai bandyti pakeisti vienu svetimumu, tų dviejų reikšmių ne kontekste net neskiriančiu žodžiu vargu ar yra prasminga. Tai, kaip mano tėvas sakydavo, kalbą tik susina. Kuo greičiau ir iš kalbos, ir iš visų pavadinimų *nacionalinį* išmesime, tuo bus geriau. Tikėkimės, kad niekad nesulauksime dienos, kada Maironis bus “praplėstas” į “na-cionalinį dainių”.

mu objektu, todėl reikėtų ištirti jo vandens chemi-nę sudėtį, hidrogeologines sąlygas, išsiaiškinti, kokių jis turi gydomųjų savybių.

Kitoje vilniečių poilsio vietoje – Valakum-piuose atodangos apatinėje dalyje yra Snaigupėlės tarplėdynmečio gitijos 3-4 metrų sluoksnis. Jis bu-vo respublikinės reikšmės geologinis paminklas, dabar – savivaldybės saugomas objektas.

Kad Vilniaus miesto gamta turtinga, įrodo ir tai, kad jo ribose tarsi laukinėje gamtoje tebeauga labai retų augalų.

Panerių girininkijos 22-ojo kvartalo beržynuo-se aptikta net kardalapių gerbenių. Šie augalai baigia išnykti, todėl įrašyti į Raudonąją knygą. Panerių augavietė unikali tuo, kad čia kardalapių gerbenių itin daug – apie 500.

Cedroño upelio slėnyje irgi yra retuolių – plačialapių begalių, dėmėtųjų gegūnių, miškinii monažolių. Be to, šioje slėnio dalyje auga etalo-niniai plačialapių medžių miškai, pavieniai seni ažuolai.

Daugiausia savivaldybės saugomų pavienių objektų – paskiri medžiai arba jų grupės. Tik Pilių parke jų yra šeši.

Tai storiausias Vilniaus medis – kanadinė tuopa, kurios skersmuo 1,7 metro, trisdešimt pen-kių kaštonų ratas, vinkšnos, paprastojo klevo ir triliemenės Krymo liepos grupė, trys hibridinės

paprastosios liepos, greta augantys skirpstas ir sidabrinė liepa, Švendlerio raudonlapės formos paprastųjų klevų būrelis.

Bene labiausiai vilniečiai žino milžiną Sereikiškių ažuolą. Dažnai jis vadinamas seniausiu Vilniaus ažuolu. Ir nors atidžiai jį ištyrę ekspertai spėjama jo amžių atjaunino pora šimtų metų, vis tiek jį galima laikyti seniausiu sostinėje. ("Lietuvos rytas" kovo 10d.)

M.K. ČIURLIONIO MEILĖS ISTORIJA TURI ŠANSŲ PRETENDUOTI Į KITŲ METŲ "OSKARĄ"

Anglų kino režisierius Bobas Mulanas (Bob Mullan) ruošiasi kurti vaidybinį filmą apie Mikalojų Konstantiną Čiurlionį. Remiantis garsiausio lietuvių dailininko bei kompozitoriaus laiškais žmonai Sofijai, manoma Lietuvoje nufilmuoti 120 minučių trukmės juostą. Sąlyginis jos pavadinimas – *Laiškai Sofijai*. Du trečdaliai būsimo filmo biudžeto jau garantuoti – žinoma anglų kompanija *Granada Films UK* bei vokiečių firma "Das Werk" *Laiškams Sofijai* skyrė 400.000 svarų sterlingų. Abiejų kompanijų atstovų manymu, filmo gamybai dar reikiamus 200.000 svarų sterlingų (Lietuvos kursu – 1.340.000 litų) filmo režisierius turi gauti Lietuvoje.

52 dokumentinių filmų (daugiausiai rodytų per BBC) režisierius ir prodiuseris B. Mulanas Vytauto Didžiojo universitete 1996 m. rudenį dėstė psichologiją. Tuomet ir atrado M.K. Čiurlionio kūrybą. B. Mulanas prisipažįsta M.K.Č. paveikslų ejęs žiūrėti gal trisdešimt kartų. Labiausiai pasaulyje žinomo Lietuvos menininko biografija anglui taip pat padarė įspūdį: "Mirė jaunas, o šitiek sūpėjo padaryt. Jei M.K. Čiurlionis būtų buvęs didelės valstybės atstovas, pasaulis seniausiai jį jau būtų atradęs ir garbintų". Kol kas B. Mulano manymu, pasaulio dėmesys lietuvių genijui per menkas.

B. Mulanas mano, kad būsimuoju filmu galima sudominti pasaulį Lietuva, M.K. Čiurlioniu bei jo meilės istorija. Filmą kūrėjo manymu, Konstantino ir Sofijos meilės istorija – puiki bei galinti būti net verta (jei filmas pavyks) kitų metų "Os-

karo" geriausio užsienio filmo kategorijoje. "*Granada Films UK*", B. Mulano teigimu, planuoja lietuvišką meilės istoriją rodyti Anglijoje, Vokietijoje, Amerikoje, Australijoje bei paskui pristatyti filmą *Oskarui* gauti. ("Kauno diena" Nr. 87)

DU NAUJI PAŠTO ŽENKLAI ĮAMŽINA A. GUSTAIČIO ATMINIMĄ

Lietuvos paštas į apyvartą išleido du naujus pašto ženklus su užrašu "Lėktuvų konstruktoriui lakūnui Antanui Gustaičiui 100 metų".

Minint jo gimimo 100-ąsias metines, išleidiama daug filatelijos atributikos – proginis vokas su visų talentingo konstruktoriaus sukurtų lėktuvų modelių piešiniais, suvenyrinis lankstinukas ir du vadinamieji "kartmaksimumai" – atvirukai tais pačiais motyvais, kaip ir pašto ženklai, bei proginis antspaudas. Viena pašto ženklų – A. Gustaičio portretas ir kylantis jo konstrukcijos lėktuvas, kitame – įvairios ANBO-8 modelio lėktuvo projekcijos.

Visą šią atributiką sukūrė dailininkas Gediminas Pempė. Naujųjų ženklų nominalai – dviejų ir trijų litų. Paštuose jau prieš laiką išseko brangesnių ženklų atsargos, tad siunčiant didesnio svorio registuotus laiškus oro paštu į užsienį, tekdavo išmarginti vokus daugybe pigesnių miniatiūrų.

Aviacijos tema – viena seniausių ir turtiniausių Lietuvos filatelijos istorijoje. Dar 1921 metų birželio-spalio mėnesiais buvo išleista pirmoji šešių Lietuvos oro pašto ženklų serija. Iš viso ikikariniais laikais pasirodė 14-a aviacijai skirtų laidų (kartu su perspausdinimais) – 79 ženklai. Tarp jų – ženklai, skirti Stepono Dariaus ir Stasio Girėno bei Felikso Vaitkaus transatlantiniams skrydžiams atminti. Kitose miniatiūrose vaizdujami lėktuvai virš Gedimino pilies, Kauno panoramos, Lietuvos peizažo, kai kuriose šalia lėktuvų emblemų išspausdinti Lietuvos istorinių asmenybių bei literatūros klasikų portretai.

Atgavus Nepriklausomybę, pasirodė tik vienas pašto ženklas aviacijos tema – 1993 metų liepos 13 dieną – St. Dariaus ir St. Girėno transatlantinio skrydžio 60-mečiui paminėti. ("XXI amžius" Nr. 26)

VAIKŲ PIEŠINIAI KELIAUJA PO PASAULĮ

Nacionalinėje galerijoje veikė tradicinė vaikų piešinių ir plakatų paroda, skirta Žemės dienai. Paroda konkursinė: piešinius ir plakatus tema "Kelionės" atsiuntė 8000 jaunųjų dailininkų iš 11 pasaulio šalių (Jungtinė Karalystė, Lenkija, Vengrija, Baltarusija, Japonija, Latvija, Suomija, Rumunija, Rusija, Slovakija, Lietuva). Į konkurso finalinį turą atrinkta per 2000 darbų, iš jų 600 buvo eksponuoti galerijoje.

"Kelionių" herojai labai skirtingi: keliauja žmonės, vabalai, paukščiai, žuvis. Plaukia, skrenda, važiuoja. Sunku būtų pagal kelionės rūšį nusistatyti, iš kurios šalies atkeliavo piešinys, tačiau į akis krito ryškiaspalviai japonų automobiliai ir subtilūs, detalizuoti lietuvių peizažai.

Parodoje dalyvavo ir menininkai profesionalai. Eksponuota dailininko animalisto Viliaus Jurkūno piešiniai, knygų iliustracijos bei keliautojo, fotografo Vlado Vitkausko nuotraukos.

Konkursą rengė Aplinkos apsaugos, Švietimo ir mokslo ministerijos, Gamtos bičiulių junguva. ("Lietuvos aidas" Nr. 63)

TŪKSTANTMEČIO SIMBOLIS – SENOVINIS VYTIS

Senoviniuose Lietuvos valstybės antspauduose naudotą Vytį primenantis ženklas lydės Lietuvos vardo tūkstantmečio iškilmes; jis bus naudojamas šiai sukakčiai skirtuose leidiniuose, plakatuose, medaliuose, pašto ženkluose. Oficialiu jubilėjaus simboliu šį dailininkės Ilonos Kukenytės sukurta ženklą su užrašu "Lietuva 1009-2009" patvirtino speciali komisija. ("Kauno diena" Nr. 76)

"SIELOS TĖVYNĖ – KALBOJ"

Lietuvos kultūros fondo Šiaulių krašto leidykla "Saulės delta" išleido knygą "Sielos tėvynė – kalboj", kurioje apžvelgiama gimtosios kalbos raiška lietuvių poezijoje nuo Martyno Mažvydo laikų iki šių dienų.

Knygą sudarė Šiaulių universiteto Lietuvių kalbos katedros vedėjas habilituotas daktaras Ka-

zimieras Zuperka. Pasak sudarytojo, leidinys skiriamas tiems skaitytojams, kuriems "Lietuvių kalba rūpi ne tiek kaip bendravimo priemonė, bet kaip tautos namai". Knygoje "Sielos tėvynė – kalboj" skaitytojai atras daugiau kaip šimtą eilėraščių bei ištraukų iš stambių eiliuotų kūrinių, taip pat informacijos apie autorius, kūrinius, senesnius raštų žodžius. ("Lietuvos aidas" Nr. 64)

LIETUVA PAŽADĖJO NEKLONUOTI ŽMONIŲ

Lietuvos ambasadorius Europos Taryboje Aurimas Taurantas Strasbūre pasirašė Bioetikos konvencijos Papildomąjį protokolą, draudžiantį žmonių klonavimą. Šis dokumentas draudžia bet kokią veiklą, kuria būtų siekiama sukurti gyvam ar mirusiam žmogui genetiškai identišką antrininką. Dokumentas Lietuvoje įsigalios, kai jį ratifikuos Seimas. ("Lietuvos aidas" Nr. 58)

VILNIUJE ATIDARYTAS GINTARO MUZIEJUS

Vilniuje, Šv. Mykolo gatvėje, viename iš klasicizmo ir baroko laikų pastatų, atidaryta privati Virginijos ir Kazimiero Mizgirių gintaro galerija ir vienintelis sostinėje gintaro muziejus. Pirmame aukšte – parduotuvėlė ir gintaro meistrų dirbinių ekspozicijos salės. Pirmąją kolekciją nauja pakeis po pusmečio, o vėliau ekspozicijos bus keičiamos kas kelios savaitės. Rūsiuose – gintaro (ir lietuviško, ir iškasamo Austrijoje, Jordanijoje, Madagaskare, muziejus. ("Lietuvos aidas" Nr. 60)

POPIEŽIUS RAGINA NEBANDYTI NUSPĖTI PASAULIO PABAIGOS

Popiežius Jonas Paulius II vienoje audiencijų sakė, jog pasaulio pabaiga tikrai ateis, tačiau bandymus nuspėti, kada tai bus, jis pavadino "bepasimiškais" ir "klaidinančiais".

Pastaraisiais metais Popiežius ne kartą tvirtino, kad klaidinga manyti Paskutiniojo teismo dieną ateisiant 2000-aisiais. ("Kauno diena" Nr. 93)

ŠYPSULIAI

Bernard Shaw (1856-1950) kartą sutiko savo draugą, didelių žemės plotų savininką, kuris turėjo nepaprastą ambiciją būti literatu.

– Atrodai kažkodėl nusiminęs? – pastebėjo Shaw.

– Tam yra rimta priežastis. Įsivaizduok, mano trejų metų sūnelis įėjo į kabinetą, pagriebė nuo stalo mano veikalo rankraštį ir įmetė į ugnį...

– Negalimas daiktas, – suriko Shaw, – trejų metų ir jau moka skaityti bei įvertinti?

■ ■ ■ ■

Jaunas autorius, parašęs scenos veiklą, pasakoja savo draugui:

– Dar nežinau, kaip tą veiklą pavadinti: drama ar tragedija.

– Tragedija, mielas, tik tragedija!

– Tragedija? O kodėl gi?

– Nejaugi nesupranti? Juk veikalas baigiasi vedybomis.

■ ■ ■ ■

Susiginčijo du parlamentarai. Pagaliau vienas sako antram:

– Nesuprantu, kam tu lindai į tą parlamentą? Juk per trejus metus nė karto nepravėrei burnos!

– Visiškai netiesa! Visada žiovaudavau, kai tik tu pradėdavai kalbėti iš tribūnos.

■ ■ ■ ■

□ Parapijų atnaujinimo centrai, veikiantys pagal programą "Renew", jau yra įsikūrę Kretingoje, Kaune, Vilniuje, Šiauliuose. Parapijos tikintieji renkasi nedidelėmis grupėmis ieškoti naujų pažinčių, eiti vieni prie kitų su meile, dalytis tikėjimo patirtimi šeimose ir didesniuose viešuose renginiuose. Tai stiprina ir šeimos, ir parapijos tarpusavio ryšius.

□ Lietuvos vyriausybė nutarė šiemet skirti 1. 783. 000 litų bažnyčioms ir kietiems religinės paskirties pastatams statyti bei remontuoti. 500. 000 litų skirta Šiaulių vyskupijos kurijai pastatyti 400.000 Vil-kaviškio katedros atstatymo darbams, 390, 000 Elektrėnų bažnyčios audros nugriautiems bokštams atstatyti.

– Įsivaizduok sau, mano žmona jau savaitę nėra man pasakiusi nė vieno žodelio. Skirsiuosi!

– Nekvailiok! Tokia žmona – retenybė, tau belieka tik ją branginti.

■ ■ ■ ■

Alkanokas pensininkas, užsukęs į kaimyno namus, suaugusiems negirdint, klausia mažąjį Petriuką:

– Kada jūs valgysite vakarienę?

– Mamytė sakė, kad valgysime tada, kai tik jūs išeisite.

■ ■ ■ ■

Liuksusiniame restorane kalbasi du patarnautojai prie miegančio ant stalo žmogaus:

– Reikės jį vėl pabudinti.

– Kodėl jo neišmetei?

– To tai jau jokių būdu. Kiekvieną kartą, kai pabudinu, jis iš naujo sumoka visą sąskaitą.

■ ■ ■ ■

Vienas draugas sako kitam:

– Tu anksčiau daug lošdavai. Kodėl dabar nebeloši?

– Nusibodo. Ar išlošdavau, ar pralošdavau, visad būdavo nemalonumų ir barių namuose.

– Kodėl?

– Labai paprastai. Kai pralošdavau, bardavosi žmona, o kai išlošdavau, ji pagriebdavo pinigų ir išleisdavo prabangai, visai nereikalingiems daiktams.

■ ■ ■ ■

TRUMPAI

□ Lietuvių katalikų mokslo akademija (LK-MA) korespondenciniu balsavimu 1998 m. pradžioje išsirinko naują 7 narių valdybą. Pirmajame posėdyje valdybos nariai pasiskirstė pareigomis. Pirmininku buvo išrinktas vysk. Jonas Boruta SJ, gavęs daugiausia balsų.

□ Kovo mėn. pop. Jonas Paulius II lankėsi Nigerijoje. Susitikęs su šios valstybės musulmonų vadovais, popiežius sakė, kad abi religijos turi bendradarbiauti ir užtikrinti, kad religija niekad nebus beatodairiškai naudojama konfliktui kurstyti. Anot popiežiaus, 104 mil. gyventojų turinti daugiatautė Nigerija turi sutaisyti savo nesutarimus ir panaudoti žmogiškuosius bei gamtinius turtus visuomenės, o ne saujelės gerovei.

□ Alžyro teismas nuteisė mirti septynis musulmonų teroristus, kurie 1996 m. nužudė prancūzų kilmės Romos katalikų vysk. Pierre Clavierę ir jo vairuotoją.

□ Kovo 26 d. Lietuvos katalikų bažnyčios Vyskupų konferencijos gen. sekretorius vysk. J. Boruta SJ Lietuvos žydų bendruomenei įteikė pop. Jono Pauliaus II pasirašytą dokumentą "Mes atsimename: apmąstymai apie holokostą".

□ Religinės muzikos koncertas Švč. M. Marijos Gimimo parap. bažnyčioje, Marquette Parke, buvo balandžio 5 d., Verbų sekmadienį. Programą atliko parapijos choras, vadovaujamas muz. A. Lino.

□ Diplomatiniais keliais perduotame laiške pop. Jonas Paulius II aukštai įvertino kadenciją baigusio Lietuvos prez. Algirdo Brazausko nuopelnus, ginant ir įtvirtinant tiesos, teisingumo bei laisvės vertybes.

□ Brocktono, MA, Šv. Kazimiero lietuvių parapija kovo 1 d. atšventė veiklos 100 m. sukaktį.

□ Kun. K. Žemaitis kovo 21 d. atšventė amžiaus 70 m. sukaktį.

□ Vasario pradžioje Lietuvoje lankėsi Čikagos Šv. Pranciškaus Ksavero universiteto prof. kun. Leo Klein SJ. Svečias skaitė paskaitas liturgijos klausimais Vilniaus ir Kauno jėzuitų gimnazi-

jose. Paskaitos buvo skirtos moksleiviams, jų tėvams bei mokytojams. Pagal bendrą Čikagos ir Lietuvos bei Latvijos provincijų susitarimą ir projektą tokie paskaitininkai į Lietuvą atvyksta du kartus per metus.

□ Tėviškės evang. liut. parapijos tarybos nutarimu, kovo 15 d. buvo surengtas vysk. Hanso Dumpio, tos parapijos klebono, pagerbimas, įvertinant jo nepailstamą 10 m. darbą parapijoje.

□ Vasario 3 d. Kauno arkivyskupijos surengtoje spaudos konferencijoje, be kitko, buvo pranešta, kad arkivyskupijoje yra 91 parapija. Jose dirba 97 kunigai. Tarpdiecezinėje Kauno kunigų seminarijoje šiuo metu mokosi 130 klierikų. Mokslas seminarijoje trunka penkerius su puse metų.

□ Kauno kunigų seminarijoje vasario 12 d. vyko Vyskupų diena. Dalyvavo Kauno arkiv. metropolitas S. Tamkevičius, Kaišiadorių vysk. J. Matulaitis, Vilkaviškio vysk. J. Žemaitis MIC, Panevėžio vysk. J. Preikšas, vysk. R. Norvila ir vysk. V. Michelevičius. Pasitarimuose pagrindinis dėmesys buvo skirtas klierikų šeštųjų studijų metų programai. Nutarta, kad šeštaisiais studijų metais klierikai gyvens parapijose ir vieną kartą per savaitę atvyks į seminariją klausyti paskaitų.

□ Vilniaus kunigų seminarijos rektorius, seminarijos penktojo kurso studentai ir keletas kunigų bei seselių šių metų pradžioje buvo išvykę pavasarinei kelionei po Italiją. Arkiv. A. J. Bačkio nuomone, kiekvienas būsimasis kunigas turėtų pamatyti Vatikaną ir Romą.

□ Prel. Antano Rubšio, Šv. Rašto vertėjo, pagerbimas ir jo parašytų knygų paroda buvo kovo 29 d. New Yorke, Kultūros žindinyje.

□ Vilniaus arkiv. metropolitas A. J. Bačkis vasario 4-14 d. lankėsi Vatikane ir dalyvavo neeiliniame trečiame posėdyje tarybos, rengiančios antrąją Europos vyskupų sinodą, įvyksiantį 1999 m. Pirmasis toks sinodas įvyko 1991 m.

□ Prof. kun. dr. Antanas Paškus kovo 27 d. šventė kunigystės 50 m. jubiliejų.

□ Vasario 23 d. Lietuvos Vyskupų konferencijos posėdyje kalbėta apie pasirengimą giesmių šventei "Kristui gieda Lietuva", kurią ketinama surengti 2000 m. Vilniuje. Šios šventės meno vadovu ir vyr. dirigentu pakviestas muz. Lionginas Abarius.

Juozas M.

Šio numerio iliustracijoms geriau suprasti

Per pastarąjį dešimtmetį pasikeitus Lietuvos dailės kontekstui, Algirdą Griškevičių jau galima drąsiai vadinti tradiciniu tapytoju. Dailininkas tapo molbertinius paveikslus, tiksliai piešia iš natūros ir vaizduoja gamtą, žmogų, daiktus. Kaip ir senieji meistrai, jis didelį dėmesį skiria realistinėms detalėms ir erdvės iliuzoriškumui, komponuoja pagal klasikinio paveikslo relkalavimus. Naudojasi žmogaus anatomijos žiniomis bei apimties modeliavimo gudrybėmis, puikiai išmano aliejinės tapybos techniką ir amato dalykams skiria ypatingą dėmesį. Bet tuo pačiu A. Griškevičiaus darbuose aptinkame ir postmodernistiniam menui būdingų ypatybių: prasmų daugiasluoksniškumą, praeities meno citatų bei kičo elementų, polinkį į ironiją, išnykusią distanciją tarp sapno, fikcijos ir realybės. Kasdienybės metafizinė dimensija atveriamą pasitelkus neadekvatumo principą, šviesos ir spalvos santykius, nerealaus apšvietimo efektus. Balansuojama tarp romantiško jautrumo, sentimentalios prisirišimo prie praeities ir aštraus, racionalaus esaties suvokimo, tarp teatrališko grotesko ir poetinės vizijos, tarp rimtumo ir ironijos, įsijautimo ir distancijos. Dvipoliariškas tapytojo meninis pasaulėvaizdis persmelktas egzistencinio tragizmo. Dekonstrukcija, abejonė savaime suprantamoms tiesoms yra sumišę su pastovių vertybių ilgesiu ir bandymu restauruoti nykstančio pasaulio prasmes bei estetiką.

Dailininkas tapo figūratyvinius paveikslus ir tuo artimas savajai, 9-ajame dešimtmetyje atėjusiai, tapytojų kartai, kurios kūrybai būdingos daiktiškumo, siurrealizmo tendencijos imituojant tikrovės formas. A. Griškevičiaus paveikslai dokumentiškai tikslūs, kiekvienas objektas ar personažas turi savo prototipą (žmogus, vaikai, draugai), fiksuotą iš natūros. Bet kuo daugiau realybės konkretumo, tuo daugiau ir mistinės paslapties. Tokia kūryba nepritampa prie įsitvirtinusių lietuvių tapyboje neoekspresionizmo, abstrakcijos ar primityvo stilistikos. A. Griškevičius atokiai stovi ir nuo dabartinės dailės avangardinių reiškinių, ir jo kūryba - charakteringas pereinamojo laikotarpio, XX amžiaus pabaigos, meno fenomenas.

Aldona Dapkutė

Algirdo Griškevičiaus adresas: Tiltu 7-1
LT 2001 Vilnius
Lietuva

LAIŠKAI LIETUVIAMS—Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas—Algirdas Paliokas, SJ. Techninė redakcija — Jonas Kuprys ir dr. Jonas Boguta. Administratorė — Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636–1098 Tel. (773) 737-8400. FAX (773) 737-0486. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata—20 dol., atskiras numeris—2 dol.